

# eylem

---

## SORUNLAR

**Şükran Kurdakul**

Tutuklanamaz Sesler

**Orhan Kemal**

Çizgiler

**Günel Altıntaş**

Çağdaş Bir Süvari Alayı

**Cahit Umut**

Türk-İş Kongresi

**Mustafa Öz**

Kendini Yitiren Öğretmen

**Prof. Sadun Aren**

Bütçe Eleştirisi

## İNCELEME

**Kemal Sülker**

T.İ.P. nin Kuruluşu

**Yusuf Ziya Bahadınlı**

Millî Eğitim Sorunları

**Tanju Üner**

Truman Doktrini

**Cengiz Tuncar**

Ölü Olmak, Ölüm Olmak



# eylem

ONBEŞGÜNLÜK DÜŞÜN VE EYLEM  
DERGİSİ

SAYI : 30 CİLT: 3

15 Mart 1966

Sahibi :  
ŞÜKRAN KURDAKUL

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü  
NURER UĞURLU

Bu Sayıyı Hazırlayan  
ŞÜKRAN KURDAKUL

Sayısı 125 kuruştur.  
Altı aylık abonəsi 10 lira. Yıllık  
abonəsi 20 lira. Havaleler, Şükran  
Kurdakul - Ankara caddesi 45/22  
adresine gönderilmelidir.

Dergiye gönderilen yazılar iade  
edilmez

İlan Koşulları :

Tam sahife çift renk: 1250 TL.  
Tam sahife tek renk: 1000 TL.

Basıldığı yer :  
Gün Matbaası - İstanbul

Kapak baskısı :

Büyük Kervan matbaası

**Gelecek Sayı**

**Bertrant Russell**

**Niçin Hristiyan Değilim**

Çev. : Dr. Fahrettin Yakal

**Ceyhun Atuf Kansu'nun**

**Şiiri**

**VENEZUELA**



Levent Yılmaz  
tarafından  
TÜSTAV'a  
bağışlanmıştır

## TÜRKÇEMİN TUTUKLANAMAZ SESLERİ

ŞÜKRAN KURDAKUL

Biz bu ülkede yıllardır sürüp giden uygarlık savaşına kendi gönlümüzle katılmış insanlar olarak, özgürlük talebiyle çıktığımız iktidarların karşısında boyun eğmemeyi öğrendik önce Sanat gücümüz, hızını zorbalığın temelinde yatan insana aykırılığı tanımamaktan alıyordu. Zorbalık, çıkar yolunu aramak için nice çaba gösterirse gösterebilir, sanatın gücünü büsbütün oluşturduğundan habersiz, kaderini sınırlayan kapıları kendi eliyle kapadığını bile düşünemedi.

Şimdi yabancı sermaye ile kurulan bankalarla, şirketlerde «meclisi idare» üyelikleri koparmak için kuyruğa girmiş olan bir eski iktidar adamlarının bu savaşta yerlerinden bahsediyorum.

Onlar da, yasalarla» ve «iktidarlarının tanıdığı haklarla» yürümek istediler eleştirme güçlerinin üzerine. Onlar da, eylemlerini tarihin buyrukları ile birleştiren adamların karşısında bulunduklarını öğrenemediler. Ve onlar da, siyasal eyleme sadece haksızlıkları protesto etmek amacı ile katılmak zorunluğunu duyan sanatçının kişiliğindeki büyük toplumsal gücü göremedi.

Bakın, 1960 Mayısından sonraki gazetelere; yüzlerinde bir siyasal tutuklunun büyük aydınlığını boşuna arıyacaksınız...

Kendi tutuklama kararını, başkaldırması ile verdiği için bileği bükülmez sanatçının. Darağacı yolunda bile:

*Benden selam olsun ev külfetine,*

*Çıkıp ele karşı ağlamasınlar.*

diye selâmını gönderen adamın karşısında artık padişah saltanatlarının ne gücü olabilir? Üstelik, bugün Pir Sultan'la çatışmayı göze almak... Kendi görevine bile yan çizen bir iktidarın nasıl bir avuntuyla bu işe adaylığını koyduğuna şaşıyorum doğrusu. Kişi değil karşıdaki arkadaş. Türk tarihinin, padişah uyku-larını haram edensesidir karşıdaki. Tutuklamak istediğin türkçenin karşıkoyma gücünü toplumun ana yasalarına aykırı maddelerin kırabilir mi? Çiğlideki Amerikan radyosu üstesinden gelebilir mi bu sesin?

BİR



## Sorunlar

Bir adliye koridoru büyüyor bende şimdi. Yılların ağırlığı içinde şaşırarak haykırırlar..

— Or-han Ke-mal...

— Ya-şar Ke-mal...

— Can Yü-cel...

— Ruhi Su...

Ve türkçemin tutuklanamaz sesleri: Sait Faik, Sabahattin Eyüboğlu, Fazıl Hüsnü, Melih Cevdet, Vedat Günyol, Adnan Benk, Adalet Cimcoz, Arif Damar, Ahmet Arif, Rıfat Ilgaz, Attila İlhan, Metin Eloğlu.....

Bunlar mı sanık?

«Hadi canım sen de..»

## ÇİZGİLER

Orhan Kemal

*Orhan Kemal'in okuyacağınız yazısı dergimize tutuklanmadan iki gün önce verilmişti. Çizgiler başlığı altında toplumsal olaylara değinen sanatçı arkadaşımızın bu yazısını kıvançla yayınlıyoruz.*

1. DOSTLUK ÜZERİNE : İnsan, elinde olmıyarak, ya da hiç farkına varmadan, çokluk kendi kendisiyle sohbete dalıyor. Yolda, evde, çarşıda, pazarda. Ben de son günlerde, elimde olmıyarak «Dostluk» üzerine düşündüm durdum.

Dostluk, evet. Bu, her bakımdan iyi bir şey. Çıkarımı düşünenler dostum olduğu kadar, çıkarlarını düşündüklerim de beni kendilerine dost bulurlar. «Çıkar» dedim. Eski deyimle «Menfaat». Bu sâdece maddî anlamda değil. Verilen bir selâmı alıştıraki edâ, hâl hatır soruş, çevremizle ilgilenişlerimiz, çevremizden bize yöneltilen ilginin üzerimizdeki sempatisi, antipatisi... Hoşumuza giderse sempati duyarız, dostluk duyarız. Gitmezse, düşmanlık duymasak bile antipati duyar, duyduğumuz antipatiye göre homurdanırız hatta.

Demek oluyor ki dostluk, bir çeşit «Çıkar»la başlıyor. Ünlü bir söz vardır: «Halk, gerçek çıkarlarının nerede olduğunu bilmez çokluk.»



Dost kitaplar, halka gerçek çıkarının adresini veren kitaplardır desek yanlış mı olur? Sanmıyorum. Roman, hikâye, şiir, resim, yonu, müzik... Ama dost kitapların başında, en başında galiba «Bilim kitapları» geliyor. Çünkü insanoğlunun en büyük düşmanı, bilgisizlik. Bili, bilisizliğin konu karanlıklarına çevrilmiş projektörlerdir. Sanat eserleri de, bu projektörler tarafından aydınlatılmışlığa paralel oldukları kertede kalabalıkların dostudurlar.

Dost bir roman, okuyucusuna bilimin ışığında aydınlanmış gerçekleri sunar. Yaşadığı toplumdaki yerini, yaşadığı toplum düzeninin kuruluş mekanizmasını... Bu suretle kişiye, daha doğrusu toplum katındaki kalabalığın gerçek mutsuzluğunun nedenlerini belirtir. Mutluğun adresini verir.

*«İç bâde güzel sev var ise akl-ı şuurun»*

Bu sözler, kalabalıklar için elbette dost sözü değil. Olsa olsa «Mutlu azınlık»ı, kalabalıkların mutsuzluğu üzerinde durmaktan alıkoymak için sarfedilmiş, nemelâzımcı, düşman sözler. İçip bâde güzel sevmek herkesin hakkı. İçip bâde güzel sevmek içinse akıl ve şuur değil para lâzım. Paraysa kalabalıklardan çok azınlığın câri hesaplarında. Bütün mesele, içip bâde güzel sevmeye mutluluğunu herkese bir hak olarak tanımak. Bilim bunun böyle olduğunu yanıtlarken, kalkıp bir mutlu azınlığa böyle seslenmek hem bilime, hem de kalabalığın gerçek çıkarlarına, halk dostluğuna aykırı.

Bilmem yanılıyor muyum?

**2. GAZETELERİ OKURKEN :** Bırakın şu ya da bu partiden olmayı. Hangi partiden olursanız olun, gazeteler dolusu önünüze sürülen havadislerden yurdunuz adına endişelenmemek elinizde değil sanıyorum. İktidarla muhalefet gene tam karşı karşıya geldi. Birinin ak dediğine öteki kara diyor, kara dediğine de ak. İktidar seçim ve af kanunlarını illâki çıkartmak azminde. Muhalefetse tam tersi. Bu gidiş bize 27 Mayıs'tan önceleri acı acı hâtırlatıyor. Toplumumuzda tuhaf bir durulup oturulmamışlık gittikçe artıyor Mecliste gene böyle ak'a kara, kara'ya ak deyişler, gene küfür, gene birbirlerinin üzerlerine yürümeler gırla gitmişti.

Gazeteler yıllarca öncenin havasını bol bol estiriyor gene. Gazeteler, şüphesiz politik, sosyâl hayatın barometreleri. Onlarda da ak ve kara anlayışı birbirlerinin çok zıddı. Halk onu da okuyor ötekini de. Hangisinin doğru, kendisine hangisinin dost olduğunun pek farkında değil. Oysa farkına varması, dostunu düşmanından ayırt etmesi çıkarı gereği.



Çünkü gazetelerin getirdiğine bakılınca insan elinde olmıyarak soruyor kendi kendine :

Nereye götürölmek isteniyoruz?

3. AŞK EĞİTİMİ : Akşam gazetesinde Muammer Erol'ün bir röportajı, sosyete rezaletlerini dile getiriyor. Kızlı, kadınlı, erkekli gençler grup grup toplanarak «Aşk eğitimi» yapıyorlarmış.

Aşk eğitimi!

Şüphesiz her şeyin olduğu gibi bunun da bir eğitimi vardır. Önemli olan, bu aşk üzerine bilgilerini artıran gençlerin kendi kendilerinden, kendi adlarından bıkip usanmaları. Kimlik cüzdanlarındaki adlarından bıkmışlar, birbirlerine Cessi, Rokko, Jak, Toni, Belmondo, Amigo, Franki, Alis, Lolita, Orfe, Mendi, Sarita... diyorlarmış.

Bize kalırsa bu türlü «Aşk eğitimi» yeni değil. Yıllardır çeşitli akımların etkisiyle bizimkiler kendilerine çeşitli milletlerin çeşitli adlarıyla seslenmekten zevk alırlar.

Sağcı, yâni dini iymanı, mukaddesatı ve milliyeti kimselere vermiyen katlar oldu bitti böyle davranışlarda sol, solcu parmağı bulmaktan özel bir zevk ve tabî çıkarlarına uygun yanlar bulurlar. Bizim asıl merak ettiğimiz, şu «Aşk eğitimi» yapan Türk Cessi, Rokko, Jak, Toni Belmondo, Amigo, Franki, Alis, Lolita, Orfe, Mendi, Sarita'ları içinde acaba İşçi Partisi'nden kimseler var mı?

Yoktur. Olsa, hani şöyle bir tek oluverse, sağcı gazetelerdeki cayırtıdan geçilmezdi.



## ÇAĞDAŞ BİR SÜVARI ALAYININ TÜRKÜSÜ

gökyüzünün sağırsına  
eğerini vuran biziz  
yar mektubu gibi sık sık  
aya güne varan biziz  
biziz şimdi o grizû  
üçyüz ölü beşyüz kalan biziz

grizû dendi mi dostlar grev dendi mi  
at bizim atımızsa dörmal gider  
bir kapı yıkılır bir kale düşer  
sürülür nar gibi kuzular meydana  
gayrı şölen şenlik bize düşer

bize düşer dost bize düşer  
huri gılman bize düşer  
biber kekik nane  
ırmak ırmak akan bâde  
bize düşer heey  
bu dünyada bize düşer

gökyüzünün sağırsına  
eğerini vuran biziz  
yıldızlardan yıldızlara  
yar mektubu gibi varan biziz  
biziz ey dost cennet yapan dünyayı  
bu dünyada has cennetlik biziz

günel altıntaş



# SON GÜNLERİN İŞÇİ HAREKETLERİ

## TÜRK - İŞ'İN KONGRESİ

Cahit UMUT

7 Martta başlayan Türk - İş'in 6. Genel Kurul toplantısı Türk sendikacılığının belli başlı sorunlarının bir kerre daha ortaya dökülmesine imkân vermiştir. Bu arada memleketimizde de toplumcu sendikacıların güçlerinin bir hayli arttığı anlaşılmış ve Batı kapitalizminin maddî ve manevî desteğiyle çalışan bir çok kuruluşların Türk - İş'le olan ilişkileri dikkatle ele alınmıştır.

Türk - İş, çalışmalarını :

- 1 — Temel sosyal ve ekonomik konular,
- 2 — Toplu sözleşmeler, grev ve lokavtlar, neticeleri,
- 3 — Mevzuat çalışmaları,
- 4 — Teşkilatlanma çalışmaları,
- 5 — Türk - İş merkez büroları çalışmaları,
- 6 — Türk - İş ve Seçim,
- 7 — Bakanlarla yapılan toplantılar,
- 8 — İşçi mesken politikası,
- 9 — Sosyal turizm,
- 10 — Millî Prodüktivite Merkezi,
- 11 — Yurt dışındaki işçilerimiz,
- 12 — Kıbrıs Konusu,
- 13 — Milletlerarası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve dünya sendikacılık hareketleriyle ilişkiler
- 14 — Malî Durum
- 15 — Müteferrik işler olmak üzere 15 bölümde yapmıştır.

Memnunlukla karşılanan, Türk - İş İcra Heyetinin kendi konularını gerçeklikle dile getirmesi ,sonuçların ne olduğunu abartmaya kalkışmadan açıklamasındaki içtenliktir. Ancak üzüntüyle karşılanan yanı da, bu sorunlar içinde tek çıkar yolun nerede bulunduğunu görememektir.

### GERİ KALMIŞ BİR EKONOMİ

*Türk - İş'in de belirttiği gibi «memleketimiz, geri kalmış ekonomilerin bütün özelliklerini taşımaktadır. Ekonomi, geri bir tarıma dayanmaktadır. Sa-*



*neyileşme hareketi cılız kalmıştır. 23 milyon hektar tutarındaki ekilen toprakların 18 milyon hektarı karasapanla ve geri teknikle işlenmektedir. Çalışan nüfusun yüzde 9,8 i sanayidir.. Tarımda derebeylik kalıntısı münasebetleri sürdüren büyük arazilerin yanısıra, aşırı ölçüde parçalanmış büyük işletmeler de yer almaktadır. Milyonlarca işçi ailesi hiç topraksız, ya da yeteri kadar topraktan yoksundur. Tarımda, milyonlarca gizli ve açık işsizlik vardır. Sosyal adaletle aykırı olan böyle bir toprak düzeni, kalkınma için büyük bir engeldir.*

O halde ne yapmalıdır? Bize göre köklü bir toprak reformu yapılmadan, halkın yararına tarım reformu gerçekleştirilemez. Memleketi mümkün olan en büyük hızla, sosyal adalet içinde sağlam, uyumlu bir ekonomi ile kalkındırmayı hedef yapmak lâzımdır. Ve bu yol kapitalist olmayan bir yolla mümkündür.

Türk - İşe göre de «Büyük toprak sahiplerinin, tefeci ve aracılardan güçlerini kırarak kooperatifler yoluyla verimli tarım üretimi sağlayacak, tarımda istihdamı arttıracak ve çiftçilerin demokratik teşkilatlanmasını gerçekleştirecek şekilde bir toprak reformu gereklidir.»

## YABANCI SERMAYE

Sendika liderlerine sunulan raporda büyük bir önemle belirtilmiştir ki : «daha bir süre yabancı sermayeye ihtiyacımız vardır. Ancak, yabancı sermaye devletin sıkı bir denetimine tâbi tutulduğu müddetçe kalkınmamıza yararlı olabilir. Ve yine şuna inanıyoruz ki, iktisadî kalkınmamız geliştikçe imkân nisbetinde, yabancı sermayeye lüzum görülmemelidir. Çünkü uzun süredir rağbet gören yabancı sermayeye dayanma görüşü, bugün tesirini kaybetmiştir. Kalkınma için yabancı sermayeye dayanma görüşüne paralel olarak hazırlanan petrol kanunu, maden kanunu gibi mevzuatın ıslâhı zarureti bugün bütün açıklığıyla ortadadır. 10 yıllık tecrübe göstermiştir ki, yabancı sermaye kalkınmamızda ümid edilen rolü oynamış, meselâ petrol, maden alanındaki sermaye kaynaklarımızı gerçek olarak değerlendirmemiştir.»

Türk - İş, sevindirici bir fikir gelişmesiyle şu kanıya varmıştır ki «millî menfaatlerimiz aleyhine işleyen petrol kanununu en azından esaslı bir değişikliğe tâbi tutmak, yabancı şirketlerin arama haklarını sınırlamak, bu şirketlerin faaliyetini daha iyi denetlemek» gereklidir. Ve «Bir yabancıya son zamanlarda hazırlatılan ve Petrol kanununun ikiz kardeşi olan Maden Kanunu tasarısına kesinlikle karşıyız», görüşüne ulaşılmıştır.



## DIŞ TİCARETİN DEVLETLEŞTİRİLMESİ

İlk defa Türkiye İşçi Partisinin ortaya attığı ve savunduğu dış ticaretin, bankacılığın ve sigortacılığın devletleştirilmesi tezinin bir bölümünü Türk - İş İcra Heyetinin benimsemesi sevindiricidir. Türk - İş raporuna göre «*dış ticaretin devletleştirilmesi köklü değişikliklere ve büyük hazırlıklara ihtiyaç gösteren bir tedbir değildir. Kotanın hazırlanmasında, belli malların ithalinin ve ihracının devlet kurumları eliyle yapılacağını belirtmek bile, meseleyi çözmeye yeterlidir. Ne var ki belli çıkar çevreleri, gayri ciddî delillere sığınarak kalkınma ve sosyal adaletin gerçekleştirilmesi bakımından zorunlu olan dış ticaretin devletleştirilmesine karşı koymakta ve şimdilik başarı sağlamaktadır.*»

Madem ki «Türk işçi hareketi meselenin peşini bırakacak değildir» o halde neden, dış ticaretin devletleştirilmesinde yararı olanların politik bir güç kazanarak Mecliste çoğunluğu seçimle elde etmesinin karşısına çıkılmaktadır? Bu soruya ciddî ve akıllıca bir cevap bulmak Raporda mümkün olmamaktadır.

## VERGİ POLİTİKASI

Türk - İş'e üye 30 Millî sendika ve 9 federasyonda toplanmış 185 sendikanın yöneticileri dikkatle şu gerçekleri dinlemişlerdir :

«*Halk kitlelerinin ekonomik, sosyal ve politik kararlarda sesini az işittirmesinin sonucu olarak, Türkiye bugün bir mutlu azınlığın çıkarlarını ön plânda tutan, son derece adaletsiz bir vergi sistemine sahiptir. Vergi sisteminde, vasıtalı vergiler hâkimdir. Büyük toprak sahipleri vergi ödememektedir. Ticaret ve sanayide vergi kaçakçılığı 3 milyar lirayı bulmaktadır. Vergiler kalkınmanın finansmanında ve kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde yetersiz kalmaktadır.*

*Tarımda fakir çiftçileri muaf tutan müterakki bir arazi vergisi alınmalıdır. Tarım, toprak reformu yoluyla, kooperatif bir yapıya kavuştuktan sonra, tarım gelirlerinin vergilendirilmesi meselesi kendiliğinden çözülecektir.*»

Acaba bunları kim gerçekleştirebilir? Elbette bu gerçekleştirmeden yarar görecektir olan emekçi halk kütleleri. O takdirde onların siyasî karar organlarında çoğunluğu seçimle elde etmiş olmalarına sağlayıcı bir çalışma göstermek gereklidir. Ne hazindir ki Türk - İş bu anlayışa, bütün gerçekleri gördüğü halde yanaşmamaktadır. Hatta bu anlayışta olanlara cephe almaktadır.



## KALKINMA PLÂNI

*Türk - İş'e göre «ülkemizi, ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan kındıracak 15 yıllık kalkınma plânının tatbikatı bugüne kadar pek ümit verici olmamıştır. Türk - İş, ilk 5 yıllık kalkınma plânının hedef ve stratejisi hazırlıklarında söz sahibi olma isteğine rağmen muvaffak olamamıştır.»*

Neden? Çünkü Plânı uygulatacak olanların sınıfsal yapıları emekten yana bir plâna karşı olmalarını gerektirmiş ve sözle bile olsa işçilere böyle bir fikir verme olanağını havsalasına sığdıramamıştır. Türk - İş'in siyasî gücü de olmadığı için bütün istekleri rica durumundan öteye geçememiştir. Oysa Türk - İş, işçi sınıfının politik örgütünün güçlenmesi yolunda çaba gösterebilmiş olsaydı emekçi sınıfının seçimle iktidara gelmesinin ertesinde Planın hazırlanışında elbette Türk - İş'in sözüne önem verilecek ve stratejinin tayininde Türk - İş'e pay düşecekti. Onun içindir ki bugünkü plân anlayışında *«kalkınmada temel yükü işçiler taşımaktadır.»*

## MEVZUAT ÇALIŞMALARI

İçinde işçilerin, yâni sosyalist milletvekillerinin çoğunlukta bulunmadığı bir Meclisten işçilerle ilgili kanunların istenen biçimde çıkıp çıkamayacağını anlamak kolaydır. Örneklerini bulmak Türk - İş raporunu dinledikten sonra kolaylaşmıştır. Çünkü Raporda hep *«üzüntü ile belirtilen»* gerçekler Mecliste toplumcu aydınlarla işçilerin kol kola, kafa kafaya çalışmaları sağlanmadan istenenlerin gerçekleşmesinin imkânsızlığını ortaya çıkarmaktadır. *«Burasını üzümlere belirtmek zorundayız ki, Türk - İş'in görüşüne İş Kanunu tasarısında çoğunlukla itibar edilmemiş, tasarı bütün noksanlıkları ve aksaklıklarıyla Millet komisyonlarına sevk edilmiştir.»*

*«Nihayet bugünkü hükümet, bir işsizlik sigortası tasarısı hazırlamıştır. Ancak şurasını üzüntü ile belirtmek isteriz ki, hazırlanan tasarı, Türk işçisinin yıllardır özlemini çektiği bir işsizlik sigortası olma niteliğinden çok uzaktır.»*

Türk - İş Sosyal Sigortalar Kurulu kanunun çıkarılması için çok gayret sarf etmiştir. *«Ancak şurasını üzüntüyle belirtmek mecburiyetindeyiz ki, bir kaç noktada bu çabamız hedefine ulaşamamıştır.»*

İktisadî devlet teşekkülleri ve iştirakleri hakkında kanun yürürlüğe girmiş, ancak bu teşekküllerin yönetim kurullarına ve müessese yönetim komitesine işçilerin seçilmesini sağlayacak tüzük çıkarılmamıştır. Türk - İş diyor ki :

*«Üzümlere belirtmek mecburiyetindeyiz ki bütün çabalarımıza rağmen gelmiş geçmiş hükümetlerin bu konudaki anlayışsızlığı yüzünden kanunda belirtti-*



## Sorunlar

tilen sürenin çoktan geçmiş olmasına rağmen tüzüğün çıkarılması sağlanamamıştır.»

Genel durum da şöyledir :

«Her geçen gün, işçilerimizin sosyal güvenliğini tehlikeye sokacak bir istikamette gelişmektedir.»

Ve Türk - İş İcra Heyeti şu inancını açıklamıştır:

«Türk - İş, sadece işçilerin değil, topyekûn Türk toplumunun meselelerini hal yolunda çalışacaktır. Toplum çıkarları ile aynı yönde olan işçi çıkarlarının gerçekleştirilmesinde en faydalı ve en gerçekçi yolun, partiler üstü politika olduğu bugüne kadar yapılan deneme ile görülmüştür.»

Bize kalırsa bugüne kadar yapılan deneme bu sonucun tam tersini göstermiştir. İşçiler, kendileriyle fikir birliği hâlinde bulunduğu aydınlarla el ele vererek Meclise seçimle girmeyi çoğunlukla başaramadıkları sürece her konuda «üzüntü ile belirtelim ki» ...» diye söze başlamak zorunda kalacaklardır. Çıkar yol partilerüstü uydurma politikaya son verip toplumcu bir anlayışla sendikalarımızın geri kalmış ülkeler sendikaları havasına girmelerini sağlamaktır Sendikalarımız Anayasanın tastamam eksiksiz uygulanması için aktif çabalar harcamalı ve sendikacılarımız kendi partilerinin listeleriyle Meclise girmelidir.

Resimseverlerin ve sanatseverlerin ilgileneceği kitap

**ROGER GARAUDY**

**GERÇEKÇİLİK AÇISINDAN PİCASSO**

(Aragon'un önsözüyle ve Picasso'nun 24 reproduksiyonuyla)

Ünlü Fransız düşünürü Garaudy, bu kitabında çağımızın dev ressamı Picasso'nun sanatını ilk defa diyalektik bir metodla incelemektedir.

Fiyatı : 7,5 Lira

**GERÇEKÇİLİK AÇISINDAN KAFKA**

Bu eserinde ise Garaudy, Kafka'nın kişiliğini, sanatını, içinde yetiştiği ilişkilerini toplumla ilişkilerini derinlemesine incelemekte, çağdaş sanatta gerçekçilik sorununa yeni çözümler gerektirmektedir.

Fiyatı : 3 Lira

**HÜR YAYINEVİ**

Cağaloğlu Yokuşu No. 43 — İstanbul

ve

Kitab Dağıtım Merkezi

Cağaloğlu



## KENDİNİ YİTİREN ÖĞRETMENLER

Mustafa ÖZ

Son yıllarda ülkemizde görülen sosyal, ekonomik, siyasal kişisel bunalımların yanında, aydınların özellikle öğretmenlerin de bunalımları göze çarpmaktadır.

Ekonomik olsun, sosyal, siyasal olsun, bunalım yapan etmenler her hangi bir ülkeye girdimi, o ülkedeki zayıf, yönsüz kişilerin gözlerini birden kartartıyor, başlarını kazan gibi döndürüyor. Her bakımdan zayıfları, başkalarının koltukları altına itiyor. Başları dönenler, böylece başkalarının kulu kölesi olmaktan zevk alır duruma geliyorlar.

Son günlerde bunun örneklerini çok görür olduk: Bunalımdan korkanlar, uşaklıktan gurur duyanlar, kendilerini güya) koruyacak para babalarının kollarına doğru koşuyorlar.

Türkiye'de para babası olan öğretmen kırıntıları, tüm öğretmen dayanışmalarını parçalamışlardır. Kendilerini koruyamıyan uşaklaşmış öğretmencikler için ter dökmüşlerdir. Bunlar, çeşitli adlar altında güya birleşmişler, aldıkları sıfatlar arkasında bu ulusa faydalı görünmek istemişlerdir. Halbuki çağdaş uygarlığa giden yollarda engeller hazırlamışlardır.

İnançsız, ülküsünü yitirmiş, yönünü bulamamış öğretmenler, aslında ülke sorularının çetinliğinden korkarak kapitalist koltuklara sığınmışlardır. Gerçekte sokuldukları para babalarının ortaya attıkları yapmacık sloganlar, bu ülkeyi bu insanları götürmediği gibi, yarınlara da ışık tutamıyacaktır. Bu yollarda bu saflarda gerçek öğretmenin ne işi olabilir?..

Benliğini yitirmiş, paracılara sığınmış öğretmenlerin yanında, yanı yönü olmayan, herkese «evet» diyen; her türlü oluşa, «doğrudur» damgasını vuran öğretmenler de vardır. Böyleleri, rüzgârın esişine, güneşin doğuşuna göre kendilerini ayarlarlar. Her devirde, herkesin adamı olurlar. Böylelerine, «öğretmen» denmese daha doğru olur.

Uşaklaşmış ve yönsüzlerden sonra üçüncü tip olan öğretmenler de vardır ki, bunlar türlü oyunlarla ya da gerçek yasa haklarıyla şehirlere kapağı atmışlardır. Bunların çoğunda ülkü yitmiş, iş bitmiş, yolun sonu gelmiştir. Böyleleri için şehirler, en son basamaktır. Buraya ayak ayak gelinmiştir. O ayaklarda çok zahmetler çekilmiştir. Merdivenin başından geriye doğru bakıldıkça kişinin gözleri kararır. Rastlantiyle ya da her hangi bir nedenle ge-



riye dönüş olursa, yeniden zorluklara girmek demektir. Zorluklar ise, adamı yer bitirir. Böyle öğretmenlerde de korku, karanlıklar yaratmaktadır.

Şehre geliş, şehir yaşantısıyla birlik, ekonomik koşulların ağırlığı, dolayısıyla paraya çok önem veriş, buradaki öğretmenlerin kişiliklerinin yitirmesine yeter sayılır.

Feodal gelişten, şehir burjuvasına yerleşiş, yani metain, paranın sergilendiği şehirde oturmak, insanı ister istemez burjuva düşüncesine itmektedir.

Dış görünüşte, huzur gibi görünen para ve konfor, şehir öğretmenlerini sabun köpüğü gibi eritmektedir.

Çıkarıcılığın doktrini sayılan; zevk, unutuş, rahatlık, uzun yaşama koşulları, şehirdeki aydınları, öğretmenleri kendi tuzağına alıp, onları tüketinceye kadar yemektedir. Buralarda tükenen öğretmen, kısa zamanda bir meta haline gelip kişiden kişiye satılmaktadır. Ya da taşlaşıp heykelleşmektedir. Bunlar için ülkücülük, toplumculuk, halkçılık köylerde kalmıştır artık.

Bu temalarla şekillenen oluşan şehirli öğretmen, çıkarıcı korkaklığıyla her bulutlanan havadan çekinmekte dolayısıyla suya sabuna dokunmadan yaşamaya bakmaktadır.

Son günlerdeki Eğitim Bakanlığının tutumu, sudan nedenlerle bazı öğretmenler arasında nakiller, kovuşturmalar yapılması ve bazılarının yerlerinin değiştirilmesi, sözde «huzura kavuştum» diyen şehirdeki öğretmeni iyice sindirmiştir. Öğretmenin bu sinesi, sadece çıkarıcılar arasında oluşundandır.

Halbuki iyice bilinmelidir ki; insanlar kişilerin değil, yasaların emrinde özgürdürler. Demokrasilerde her oluş ve eylemin keyfi yasadışı sonuçlanacağı inanılmamalıdır. Bunun yanında, kişilere yasadışı bir eylem tatbik edildiği an, kişiler de başlarını kaldırmalarını bilmelidirler. Bir büyük düşünürün, «insan-oğul ancak «hayır» demesi bakımından yüce bir yaratıktır» dediği gibi, korku yerine, «hayır» koymasını bilmeliyiz. «Aydın» oluş, «çağdaş uygarlığa» gidiş te başların kalkmasıyla olur. Dünyadaki tüm kurtuluşlar, bu başların dik durmasından, ağızların, «hayır» demesinden olmuştur.

Savaşın, büyüğü küçüğü, zamanı zemini yoktur. Kişi, yaşamı boyunca savaş halindedir. Bu savaşın her hangi bir yerinde korkmak, geriye kaçmak, kişiliğin yitmesine, varlığın bitmesine sebep olur.

Öğretmenin bunları iyi bilmesi ve gelecek kuşakları böyle hazırlaması gerekmektedir.



## BÜTÇE ELEŞTİRİSİ

### DIŞ İKTİSADÎ İLİŞKİLER

*Prof. Sadun Aren*  
T.İ.P. İSTANBUL MİLLETVEKİLİ

Sayın milletvekilleri,

Halkımızın memurlar ve bir kısım işçilerden ibaret pek az kısmı, o da pek mahdut ölçüde sosyal güvenlikten yararlanmaktadır. Bu sebepten, sermaye geliriyle geçinen küçük bir zümrenin dışında halkımız aile reisinin ölmesi, hastalanması ya da sakatlanması gibi hallerde sefaletе düşmek tehdidi altındadırlar. Bu tehdiye saydığım o küçük zümre hariç herkes maruzdur. Bu tehditte yurttaşlarımızın kurtarılması şarttır. Böyle bir dünyada ve devirde yaşıyoruz. Bu maksatla sosyal sigortaların kapsamı bütün işçileri, serbest meslek sahiplerini ve küçükesnaf ve sanatkârları da içine alabilecek bir şekilde ve gerçekten emniyet sağlayacak ölçüde genişletilmesi lâzımdır. Hükûmet bu konularda tamamiyle bir ihmal içindedir. Genel olarak işçi meselelerindeki ters ve olumsuz tutumu son birkaç ayın birçok olaylarıyla ispatlanabilir. Ayrıca çocuklara ve gençlere eğitimde fırsat eşitliği sağlamak, bunların eğitim görmelerini ailelerinin zengin veya fakir olmalarına tabi kılmamak şarttır. Bu maksatla her tahsil kademesinde yatılı okullar ve burslar hızla arttırılmalıdır. Halbuki Demirel hükûmeti bu konuda şimdiye kadar devam edegelen olumsuz tutumu daha da artırarak devam ettirmek temayülündedir.

Sayın milletvekilleri,

Şimdi dış iktisadi münasebetlerimize değinmek istiyorum.

Bu münasebetlerimiz özel yabancı sermaye, müşterek pazar, dış ticaret ve dış borçlanma konularını kapsar. Bunları teker teker kısaca görelim. Yabancı özel sermayeye ve müşterek pazara evvelce değinmiştik. Bunları tekrar edecek değilim. Dış borçlanmalara gelince; peşinen söyliyelim ki T.İ.P. dışarıdan kredi alınmasına karşı değildir. Kredinin şartları uygun olur ve iyi kullanılırsa elbetteki memleket için yararlı olur. Bu özel hayatta da böyledir. Kredilerin iyi kullanılması demek bunların yatırımlara harcanması demektir. Herkesin bildiği gibi alınan borç istihlaka sarfedilirse ödenmesi güçleşir ve borç ödemek için tekrar borçlanma mecburiyeti doğar. Kredi şartlarının elverişli olması demek, faizinin düşük vadesinin uzun ve gerek ekonomik gerek

ONÜÇ



politik yönden işlerimize karışma imkânı vermemesi demektir. Şimdi bizdeki durumu kısaca görelim.

1965 eylül sonu itibariyle dövizle ödenecek dış borç miktarı 986 milyon dolar (8874 TL.) ve açılmış krediler için ödememiz gereken faiz de 377 milyon dolardır. Bunların 1966-70 arasındaki ödeme yükü 110-150 milyon dolar arasındadır. 1960-64 yılları arasında ödenmiş olan borç taksitleri yılda ortalama 130 milyon lira civarında olup ihracat kazancımızın 1/3 den fazlasını götürmüştür.

İhracat gelirimiz 400 milyon dolar civarındadır. Bunun 150 milyon doları borç taksitlerine gideceğine göre geriye 250 milyon dolar kalmaktadır. İşçi dövizleri de 50 milyon dolar olsun. Bu 300 milyon dolar eder. Halbuki ithalat ihtiyacımız son yıllara göre 600 milyon dolar civarındadır. Hükûmet bunu daha da artırma gayretindedir. Böylece bu çok kaba hesaba göre alışılmış ithalatı sağlayabilmek için en az 300 milyon dolar civarında her yıl borçlanmak zorundayız. Demek oluyor ki son 10-15 yıllık borçlanma sonunda bu hale gelmişiz. Batağa saplanmışız. Günlük hayatımızı sürdürebilmemiz için mütemadiyen gittikçe artan ölçüde borçlanmamız lâzımdır.

Bu durumda dış borçlanmanın faydalarından bahsetmek bir anlam taşımaz. Bizi bu hale sokmuş olan bir olaydan hayırla bahsetmeye imkân yoktur.

Bunun sebepleri çeşitlidir. Bunlardan birisi, geçmiş hükûmetlerin kredileri iyi kulanmaması olabilir. Fakat hiç şüphe yoktur ki, diğer bir sebep te kredi şartlarının kötülüğüdür. Faizler yüksektir. Vadeler kısadır ve asıl fenası, krediler serbest olarak verilmemiştir. Örneğin Amerikanın verdiği kredilerle ancak Amerikadan mal alabiliyoruz, ayrıca onların gemileriyle taşımak, projelerin onların şirketlerine ihale edilmesi gibi mecburiyetler de vardır. İşte bu yollarla borçlandığımız miktar fiilen aldığımız değer çok üstünde olmaktadır. Hükûmet programının tenkidinde de bu nokta üzerinde durulmuş ve Maliye Bakanlığına mensup bir uzmanın basına intikal etmiş ve 1 dolarlık kredinin 5 dolara mal olduğunu ifade eden beyanını nakletmiştik. Başbakan o zaman bunu kendisine yakışmıyacak kadar uydurma bir hesaplara tekzip etmişti. Bizim bu uzmanın beyanını nakletmemizin sebebi dış borçlarda bu çeşit bir kayba uğratıldığımız hakkındaki iddiamızı teyid eden bir delil olmasıdır. Önemli olan 1 dolarlık değer karşılığında 1 dolardan fazla borçlanmış olmamızdır. Bu oran 1'e 1,5, 1'e 2, 1'e 3 veya 1'e 5 veya 1'e 6 olabilir. Sonuncu 1'e 1,5 olması da gözlerimizi faltaşı gibi açtırmaya yeter.



Dış borçların bir de dövizle ödenmeyenleri vardır. Bunların eylül 1965 sonu itibariyle toplamı 3.323 milyon liradır (370 m.\$)

Bu çeşit kredinin de dikkat çekici özellikleri vardır. Kalkınma ikraz fonu, marshal yardımı ve zirai fazla yardımları bu gruba girer. Bu yolla gelen malların Türk parası karşılığı M. Bankasında bir fona ödenir. Zirai fazlalar karşılığı için yatırılan karşılığın % 20 si Amerikan hükûmetinin Türkiye'deki masrafları, % 20 si de Woley fonu için ayrılır. Böylece kredinin % 40'ı tamamiyle Amerikalılar tarafından kullanılır. Eğer böyle bir fon olmasaydı Amerikan hükûmeti ne miktar sermayeyi bu masrafları için döviz getirmek zorunda kalacaklardı. Ayrıca bu maddelerin bir de navlun meselesi vardır.

Geri kalan % 60 Amerikan hükûmetinin müsaadesiyle Türk hükûmeti tarafından kullanılır.

Bu konuda dikkat çekici iki husus vardır. Birincisi bunların tam bir hibe olmadığı, bize bir döviz maliyeti bulunduğudur. İkincisi ve asıl önemlisi, Amerikalılara Türk ekonomisi üzerinde etken olmak imkânını sağlamasıdır. Bu vahim bir durumdur.

### KONSORSİYOM VE DIŞ TİCARET

Kısaca konsorsiyoma da değinelim. Bilindiği gibi Türkiye'ye kredi veren memleket ve kurumlar bir konsorsiyum teşkil etmişlerdir. Bu konsorsiyum üyeleri mahiyetini ve sonuçlarını açıkladığım kredileri verirken, Türk ekonomisini inceler, raporlar verir, raporlar alır. Bu münasebetler borçlu-alacaklı münasebetleri değildir. Türk ekonomisinin idaresi hakkında açık kapalı telkin ve tavsiyelerde bulunurlar.

Bütün bu mahzurlar insana hayal mahsulü imiş gibi gelebilir. Çünkü denebilir ki dış krediye muhtacız. O halde bunlardan yararlandığımız muhakkaktır. Fakat bu yarar, tefecinin eline düşmüş ihtiyaç sahibinin, tefeciden elde ettiği yarar gibidir. Hepimizin bildiği gibi, tefeciye muhtaç hale gelen bir insan için, hiç para alamamaktansa, tefeciden o ezici şartlarla para almak daha iyidir. Fakat birşeyin yararlılığı böyle bir çerçevede içinde ölçülmez. Önemli olan bu hale düşmemektir, ve düşülmüşse de kurtulmaktır. Kurtulmanın ilk adımı da durumun vahametini kavramak ve değerlendirmektir. İşte biz hükûmette bu uyanışı görmüyoruz. Hükûmet borç almak ve borç almayı bir başarı saymak zihniyeti içindedir.



Sayın milletvekilleri,

Dış münasebetlerimizin diğer bir halkası da dış ticarettir. Bu münasebetlerimizde de ileri sanayici memleketler tarafından sömürülmekteyiz. Satıştığımız malların fiatları düşmekte, aldığımız malların fiatları ise yükselmektedir. İhracat ve ithalat fiatlarının bu münasebetlerine ticaret hadleri diyoruz. Ticaret hadleri genel olarak az gelişmiş memleketlerin aleyhine bir seyir takip eder. Böylece az gelişmiş memleketler devamlı bir hacamata tabi tutulmuş insanlar gibi bellerini doğrultamazlar. Az gelişmiş memleketlerin en baş dâvaları budur. Ticaret hadlerinin bu aleyhte gidişini önlemek üzere, az gelişmiş memleketler Cenevre'de bir konferans toplamışlar ve dünya ticaretinin kurallarını değiştirmek istemişlerdir. Türkiye'nin bu gibi hareketlerde aktif bir rol oynaması, hatta öncülük yapması lâzımdır.

Fakat hükûmet ileri memleketlere o kadar bağlı, onların bizim yararımızı düşündüklerine o kadar inanmıştır ki, böyle bir tutum içinde değildir.

Bir yandan bu işbirliği yapılırken, diğer taraftan, ihracat ve ithalatımızın da bugünkü dağınık durumdan kurtarılması lâzımdır.

Dış pazarlara tek satıcı ve tek alıcı olarak çıkarsak elbetteki pazarlık kuvvetimiz de yükselir ve mallarımızı değer fiyatıyla satmak, ithalatı da asgari fiatla yapmak mümkün olur. Bunun için dış ticareti devletleştirmek ve ihracatı da ithalatı da ofisler ve kooperatifler eliyle yapmak zaruridir.

Dış ticaret hadlerinin aleyhimize gelişmesi dolayısıyla uğradığımız kayıplar hakkında bir fikir vermek üzere DPT. tarafından bu konuda yapılmış bir araştırmanın sonuçlarını arzedeceğim. Eğer 1965 yılındaki ticaret hadleri değişmemiş olsaydı, 1964'e kadar olan 9 yıl içinde, döviz kazancımız 939,5 milyon dolar olurdu. Diğer bir şekilde ifade edersek, Ticaret hadlerinin aleyhimize gelişmesinden ötürü bu 9 yılda 939,5 milyon dolar kayba uğramış bulunuyoruz. Bu kaybın yıllık miktarı 100 milyon dolardır. Önemli bir meblâğdır. Gerçi, başlangıç yılı olarak 1956'yı değil de başka bir yılı alırsak hesap edilecek kayıp miktarı değişebilir. Ayrıca bu kaybı azaltıcı diğer bazı şeyler de söylenebilir. Fakat önemli olan, bu yolla büyük kayıplara uğramakta olduğumuzdur.

Dış münasebetlerimizin hepsini bir arada düşününce memleketimizin bu işten zararlı çıktığını görüyoruz. Bunu önlemedikçe hiç şüphe yoktur ki, kalkınmamız mümkün olmaz.

Bu durumda yapılacak iş, dış iktisadi münasebetler üzerinde hassasiyetle



durmak, bunları yeniden gözden geçirmek ve yararımıza bir yön vermeğe çalışmaktır.

Halbuki hükûmet hiç bu anlayış içinde değildir .Aksine, dış münasebetlerimizin yolunda olduğu, ileri memleketlerin ve onlara hizmet için kurulmuş milletlerarası teşekküllerin hep bizim yararımıza çalıştıkları kanısındadır. Buna inanmak istemeyenler için Hükûmet programındaki şu cümleyi aynen okuyorum: «Türkiye'nin bugün katılmış olduğu GAAT 'Milletlerarası ticaret ve tarifeler anlaşması', Milletlerarası Para fonu, Avrupa İktisadî Kalkınma Teşkilâtı 'OECD' Ortak Pazar gibi kuruluş ve müesseselerin ana hedefleri, milletimizin iktisadi alanda diğer memleketlerle en geniş hacimde iktisadi işbirliğinde bulunmasını öngörmektedir. İktisadi gelişme hızlandıkça yabancı sermaye hareketleri de, hudutlar arasında daha geniş şekilde cereyan etmektedir. Binaenaleyh memleketimizde bazı çevrelerin tahrik etmeğe çalıştığı yabancı sermaye aleyhtarlığı ne kısa vadeli kalkınma hamlelerimizi, ne de uzun vadeli olarak katılmağa hazırlandığımız Ortak Pazar gibi milletlerarası iktisadi birliklerin kuruluş hedefleriyle bağdaşabilir.»

Meselenin ne kadar ters tutulduğunu, doğruluğun yabancı teşekküllerin hedeflerin e göre ölçüldüğünü görüyoruz.

Bu anlayış ve tutum hükûmete hâkimdir. Oysa, Türkiye'nin kalkınması, müstakil varlığını koruması, her türlü yabancı tesir ve sömürüden kurtulmakla mümkündür. Bu başarılmadıkça, bu yola girilmedikçe hiçbir şey yapılamaz.

### ENFLASYON

Sayın milletvekilleri,

Şimdi de, kısaca bir yıldan beri baş göstermiş olan hayat pahalılığına, enflasyona değinmek istiyorum. Bir yıllık fiat artışlarının % 9,5 mi, yoksa daha fazla mı olduğu konusu üzerinde durmayacağım. Hepimizin kabul edeceği bir noktadan hareket edeceğim.O nokta, 1964 yılının sonlarına doğru, bir kaç yıldır devam eden fiat istikrarının bozulmuş ve fiatlar genel seviyesinin artmağa başlamış olmasıdır. Bu artış bugüne kadar devam etmiştir. Bunda kimsenin şüphesi yoktur.

Enflasyon yalnız ekonomik bir olay değildir. Aynı zamanda sosyal ve politik bir olaydır. Fiatlar genel seviyesinin artmasından bazı sınıf ve zümreler ziyan eder, bazıları da kâr ederler. Zaten ziyan edenlerin kaybı, kâr edenlerin kazancını teşkil eder. Ziyan edenler, memurlar, işçiler, küçük tasarruf sahipleri ve özellikle ihraç mahsulleri müstahsilleridir.



Enflasyondan yararlananlar büyük sermaye sahipleridir. Bunlar büyük borçlanmalara girerek mal stokları yaparlar, servet edinirler ve sonra da borçlarını kolayca ödeyip, havadan zengin olurlar.

Kaldı ki, çok defa, enflasyonun sebepleri bakımından da, sosyal - politik bir nitelik taşıdığını görüyoruz. Meselâ içinde bulunduğumuz enflasyonun başlıca sebepleri üzerinde duralım: Birinci sebep bütçelerin açık vermesidir. 1966 bütçesinde de büyük bir açık vardır. Bu açıklar niçin vardır. Çünkü hükûmet vergi almaktan çekinmektedir. Vergi artırmak, bilindiği gibi politik bir eylemdir. İkinci bir sebep, kredilerin genişletilmesidir. Kredi iş adamlarına kazanç elde etmek için munzam imkân sağlar. Reel tasarruflardan fazla kredi sağlamak, bu imkânı halka yüklemek manasına gelir. Yani bu, özel sektöre de, kamu sektöründe olduğu gibi, açık finansman sağlamak demektir. Bu yapılmazsa enflasyon olmaz.

İçinde bulunduğumuz enflasyonun diğer önemli bir sebebi de dış ilişkilerimiz, tediye bilânçosunun düzelmesidir. Bilindiği gibi geçen yıl ihracatımız artmış ve ticaret bilânçomuzun açığı azalmıştır. Buna 70 milyon dolar yaklaşan işçi dövizlerini de ilâve etmek lâzımdır. Bu olumlu olay, kötü bir sonuç yani enflasyonist bir etki yaratmaktadır. Bunun sebebi öteden beri takip edilen borçlanma politikasıdır. Ekonomimiz belli bir dış tediye açığına intibak etmiştir. Bu açığın daralması enflasyon şeklinde tezahür eden bir sıkıntıya sebep olmaktadır. Tıpkı daha fazla borç ödemeye başlayan bir insanın sıkıntıya düşmesi gibi.

Enflasyon iktisaden güçlü olanı daha güçlendiren ve orta ve fakir tabakaları ezen bir olaydır. Zaten ileri safhalarında ekonomiyi de çıkmaza sokar. Bu bakımdan mutlaka önlenmesi lâzımdır. Halbuki bundan yararlanacak olanlar önlenmesini engellemek için büyük çaba gösterirler. Bu çaba enflasyonun olmadığını söylemek, ya da önemini küçümsemek şekillerinde olur. Bunu daha şimdiden görüyoruz. Bu sebepten hükûmetin alacağı tedbirleri yalnız iktisadi basiretinin değil, kimden yana olduğunun halktan yana mı yoksa havadan daha da zengin olmak isteyenlerden yanamı olduğunun da ölçüsü olacaktır.

Sayın Milletvekilleri,

Şimdi T.İ.P. nin 1966 bütçe tasarısı hakkındaki görüşlerine geçiyorum. Evvelâ birkaç önemli noktaya değinmek isterim:

Son birkaç yıldır, hükûmetler bütçe uygulamasında, teşrii kontrolü tamamiyle manasız bırakan bir yola girmiştir. Bu yol, varidat noksan gelince, bütçe, ile verilmiş olan tahsisatı kullanmamaktır. %7, %10, %12, gibi tasarruflar, seyyanen ve mecburi olarak uygulanmaktadır. Gerçi bütçe ile verilen tahsisat-



tın harcanması mecburi değildir. Ancak harcanmasının mecburi şekilde önlenmesi de, bütçe usullerine aykırı ve parlamentoların bütçe haklarına tecavüz mahiyetindedir.

Bundan başka, yıl içinde, önemli miktarlarda ek ve olağan üstü tahsisat alınmakta ve aktarmalar yapılmaktadır.

Meselâ 1965 te genel bütçe için 1.3 milyar lira civarında ek ve olağan üstü ödenek alınmıştır. Bu rakam bütçe ile verilenin % 10'u civarındadır. Böylece aralık sonu itibariyle 15.7 milyara çıkmış olan ödenek toplamının, gene aynı ay itibariyle verilen emrine bağlanan kısmı 11 milyar liradır. Son 2 ayda daha 2 milyar harcanacağı tahmin edilirse, tahsisatın 2 milyarı harcanmamış olacaktır.

Böylece, B. M. Meclisinin onayladığı bütçeyle, uygulanan bütçe tahlil yapmağa, mütalâa beyan etmeğe lüzum kalmamıştır. Böyle bir çabaya girişmek, beyhude ve gülünç olmaktadır.

Yalnız samimiyetsizliğin değil, fakat aynı zamanda hesapsızlığın ve dağınıklığın da sonucu olan bu tatbikatın mutlaka önlenmesi lâzımdır.

Değinmek istediğimiz ikinci nokta, kamu giderlerinin tasarrufla görülmesidir. Bununla, bütçelerin küçülmesini değil, hizmet gücünün artırılmasını kastediyoruz. Bu, bir taraftan bütçelerin hizmet maliyeti kavramına göre hazırlanmasını, diğer taraftan da masraf yapma usullerinin ıslahını gerektirir.

Gerçekten bugünkü usulle, hiç kimse, hatta, ödeneği talep edenler bile, meselâ maarif, ya da bayındırlık bakanlığına verilen herhangi bir 100 liranın hizmet karşılığının ne olduğunu bilmemektedir. Bu bilmeme hem kontrol imkânını ortadan kaldırmakta, hem de kamu parasının rastgele harcanmasına sebep olmaktadır.

Harcama usulleri konusunda üzerinde duracağımız nokta, inşaatlarda ve diğer tedarik işlerinde baş vurulan usuldür. Bu usul, işi mütahide gördürmek usulüdür. Çeşitli kayırmalara, çekişmelere sebep olan, mütahitlere haksız kazançlar sağlayan ve hizmetlerin bu yüzden pahalı görülmesi sonucunu veren bu usul terkedilmelidir. Devlet inşaatı, kurulacak bir devlet inşaat şirketi eliyle, diğer tedarik işleri de, mevcut ya da kurulacak devlet kurumları vasıtasıyla yapılmalıdır. Böylece, hem hizmetler daha ucuza elde edilmiş hem de devlet eliyle adam zengin etmenin önemli bir kapısı kapanmış olur.

T. İ. P. Devlet işlerinin görülmesinde mütahit usulünün kaldırılması yoluna girilmesini halk yararına bir idarenin başlıca şartlarından sayar. Çünkü ancak bu taktirde, Devlet bütçesi, millet parasının bir paylaşılma aracı olmaktan çıkar ve bir hizmet aracı olur.



## Sorunlar

Sayın Milletvekilleri,

Şimdi bütçe tasarısının ana çizgileri üzerinde duracağız.

1966 konsolide bütçe toplamı 17.662 milyon liradır. 1965 bütçesi aralık ayı sonu itibariyle 15.710 milyon liradır. Buna göre artış 1.952 milyon lira olup bunun yüzde ile ifadesi % 12 dir. Maliye Bakanının ifade ettiği gibi % 16 değildir. Çünkü artışın bilinen gerçek duruma göre hesaplanması lâzımdır. Bütçenin hizmet gücünü hesaplamak için, memur maaşlarına zam yapmak için bütçeye konulmuş olan 470 milyon lirayı çıkarmak lâzımdır. Bu taktirde artış oranı % 9,4 e düşer. Kaldı ki borç ödemelerindeki 200 milyon liralık artışı da, bunun karşılığında bir hizmet elde edilmeyeceği için, çıkarmak lâzımdır. Bu taktirde artış oranı % 8,2 ye iner. Bu farkın da iki yıl arasındaki fiat artışı ile hiç ile hiç mesabesine indiği söylenebilir.

Demek oluyor ki, 1966 bütçesi ile halkımıza 1965 ten daha fazla hizmet yapılmayacaktır.

İkinci önemli nokta, 1966 bütçesinde borç ödemelerinin 1571 milyon lira oluşudur. Bu miktar konsolide bütçenin % 9 unu teşkil eder. Bilindiği gibi borç ödemek hizmet yapmak değildir. Bütçenin hizmet yapma gücünü düşürürken bu husus göz önünde tutulmalıdır.

Borç ödemelerinin hemen yarısı iç borçlardır. Bunlar için 400 milyon lira kadar faiz ödenmektedir. Bu demektir ki devlet bütçesi, sermaye sahiplerine her yıl bu miktarda para dağıtmaktadır. Bu iç borçların devletin vergi alabileceği insanlardan vergi almayıp borç alması suretiyle teşekkül ettiği düşünülürse, Devlet bütçesinin bir kısım sermaye sahiplerinin paralarını işlettikleri bir araç niteliği kazandığını görürüz.

Bu borçların bir kısmını tasarruf bonoları teşkil etmektedir. Bu bonoların büyük ölçüdesermaye sahipleri elinde toplanmış olduğu, çok ucuz fiatla toplanmış olduğu bilinen bir husustur. Değerinin üçte birine alınan tasarruf bonoları yeni sahiplerine emin ve vergiden muaf % 18 faiz sağlamaktadır. Vade sonunda 1000 lirasına karşılık 300 lira alacağı da hesaba katılırsa, faiz hadinin % 25 e yaklaştığı görülür.

Bu yağma devam etmektedir ve buna devlet bütçesi yolu ile imkân vermektedir. Tasarruf bonolarının az gelirlilerden kaldırılması ve gerisinin de vergi şeklinde konulması zaruridir. Ve hiç vakit geçirilmeden yapılmalıdır. Mevcut tasarruf bonoları içinde ancak, usulüne uygun bir şekilde iktisap etmiş olanlara faiz ödemeleri yapılmalıdır.

Dış borçlar hakkındaki fikirlerimizi daha önce belirtmiş bulunuyoruz.

Hal böyle olunca, bütçenin hizmet gücü, mutlak olarakta, düşük olmaktadır. Böyle olunca, hangi hizmet ele alınırsa alınsın konulan tahsisat yeter-

**YİRMİ**



sizdir. Örnek olarak personel kanunu için konulmuş olan 470 milyon liranın, maaş ve ücretlerde en çok % 10 oranında bir artışa imkân vereceğini işaret edelim. Halbuki memurlara verilen ümit bunun çok üstündedir. Milli savunma personel masrafları da yetersizdir.

Sayın milletvekilleri,

Bütçedeki yatırım harcamaları ile plândaki rakam arasında bir intibaksızlığı belirtmek isteriz. Bütçede konsolide yatırım yekûnu 4.83 milyar liradır. Bu rakamı aynen 1966 programında da görüyoruz. (5.9) Ancak tablonun altında bir not var. Bu rakam 1964 fiatlarına göre hesaplanmış. Halbuki, bilindiği gibi fiatlar 1964 ten beri özellikle 1965 te önemli ölçüde artmıştır. Bu sebepten bütçedeki rakamın bu fiat artışını da nazara alarak daha yüksek olması gerekirdi. Bu bakımdan bütçe ile plân arasında bir intibaksızlık vardır. Fakat öyle anlaşıyor ki, hükûmetin böyle inceliklere pek önem verdiği yoktur. Çünkü plânı, bu seviyesinde, yani makro seviyesinde bile ciddiye almamaktadır. Kaldı ki, plân rakamının doğru olarak bütçeye geçirilmesi de bir mana ifade etmemektedir. Önemli olan tasarlanan yatırımların yapılmasıdır. 1963 te konsolide bütçe yatırımlarının % 92 si, 1964 ise % 86 sı gerçekleşmiştir.

Gene plân gereğince iktisadî Devlet Teşekküllerinin finansman açığını karşılamak üzere bütçeye 1.216 milyon lira konulması gerekirken sadece 890 milyon lira konulmuştur. Bu da plâna atfedilen önemin bir ölçüsüdür.

Sayın Milletvekilleri,

Gelirlere gelince 1966 konsolide bütçe gelirleri 16,9 milyon lira tahmin edilmiştir. Sayın maliye bakanı bunun 1965 gelir tahminlerine nazaran % 14,6 oranında bir artış temsil ettiğini söylemiştir. Halbuki bu türlü hesap yanlıştır. 1965 in 10 aylık tahsilâtı 11 milyar liradır. Buna göre yıllık tahsilât 13 milyarı geçmeyecektir. Bu durumda, 1966 nın gelir tahmini % 14,5 değil, fakat % 30,3 fazladır. 1965 gelirleri, 10 aylık fiili tahsilat karşılaştırmasına göre ancak % 9 bir artış göstermiştir.

Hiçbir munzam vergi konulmayacağına göre, bu kadar büyük bir artışın gerçekleşmesine imkân yoktur. Kaldı ki, tasarruf bonolarının düşük gelirli-lerden kaldırılacağını hükûmet vadetmiştir. Bu gelirleri bir miktar da azaltacaktır.

Bu rakamlar karşısında çeşitli gelirler için yapılmış olan tahminleri tartışmayı lüzumsuz buluyoruz.

Bütçe 700 milyon değil fakat 2 - 2,5 milyar lira civarında açıktır. Eğer yıl içinde çok şiddetli bir enflasyon olursa bu açık azalabilir. Hükûmet, bu büyük açığı ve onun sebep olacağı enflasyonu önlemeyi düşünüyorsa, yıl içinde ya yeni vergiler koyacak, ya da bütçe harcamalarını kısıcaktır. Acele ile ko-



## Sorunlar

nulacak yeni vergilerin, ödeme gücünü nazarı itibara almayan ve fakir halkın sırtına binen vasıtalı neviden olmasından endişe ederiz.

Sayın milletvekilleri,

1966 bütçesi samimiyetsizdir. İyi hesap edilmemiştir, hizmet gücü zayıftır, halka hizmetten çok müteahhitlerin, aracılardan işine yarayacaktır. Resmi açığı 200 milyon olduğu halde, gerçek açığı bundan kat kat fazladır.

Sayın milletvekilleri,

Sözlerini bitirirken çok kısa olarak rejim meselesine de değinmek isterim.

Rejim meselesiyle çok partili demokratik anayasa düzenini anlıyoruz. Bu düzende iktidara sadece seçimle gelinir ve iktidardan seçimle gidilir. Bu anlamda rejim ile iktisadi sistem ayrı, ayrı şeylerdir, çelişmezler.

Böyle olunca rejimin muhafazasının tek yolu, anayasa haklarına saygılı olmak ve böylece rejimin müesseselerini işletmektir. Söz ve fikir hürriyetine ve diğer siyasi ve sosyal haklara muhafaza edildikçe rejimin tehdit altına girmesi bahis konusu olamaz.

Rejimi korumanın başka çaresi yoktur ve hükûmetin de bunu anladığından ve bu anlayışını geliştireceğinden şüphe etmemek isteriz.

Ancak bu konuda diğer, dışardan gelen bir tehlikeye işaret etmek isterim. Bilindiği gibi A.B.D. dünyanın çeşitli yerlerine el atmıştır. Bunların bazılarında, halka karşı baskı yapmakta, Vietnamda ise bütün bir halka karşı katledici bir katliam şeklini almıştır.

A.B.D. Türkiye'yi de bu plânda bir memleket olarak görmektedir. Bunu açıkça ifade etmiştir. Zaten topraklarımızda üsleri ve askerleri vardır. Burada dikensiz bir gül bahçesi arzu eder. Ve gelişmekte olan Amerikan aleyhtarı, bağımsızlık hareketini susturmak isteyebilir. Bunun için hükûmet üzerinde te-sirler yapmağa ve Amerika ile dostluğumuz eşitlik şartları içinde yürütülmelidir ve bu aynı bağımsız tutum Sovyetler Birliği ve diğer bütün memleketlerle idame edilmelidir. Halk arasında tahrikler yapmağa gidebilir. Böylece yurdumuzdaki hür fikir ortamını, anayasa düzenini, yeni rejimi tehlikeye sokabilir. Çünkü demokratik ortamda Türkiyenin Amerika yararına, onun hedef ve maksatlarına göre idare edilmesi, yönetilmesi mümkün değildir. Bu rejimimiz bakımından çok önemli bir tehdittir, ve anayasa düzenimiz dış politikadaki bağımsızlık meselesi ile düğümlenmektedir. T. İ. P. Anayasa rejimimizi korumanın dış politikada bağımsızlıkla bir arada görmesinin sebebi budur, ısrarı budur.

Rejimimiz üzerindeki bu tehdidi kaldırmak için, dış politikamızı yeniden gözden geçirmek, A. B. D. yurdumuzda etken olabilecek imkânlar vermek, verdiklerimizi de geri almak lâzımdır. Topraklarımızdaki üstleri, askerleri kaldırılmalıdır.



## T. İ. P. NİN KURULUŞU BAŞARILI MÜCADELESİ

Kemal Sülker

### 3.

Türkiye İşçi Partisinin 1965 yılı âdeta bir seri saldırı ve her seferinde bu saldırılardan başarı ile çıkma ile geçmiştir. Bunun elbette bir sebebi vardı ve bu neden 1965'in seçim yılı olmasıydı.

Gerçekten de «1965 yılı tarihimizin pek önemli bir yılı olarak başlamıştır, ve böyle sonuçlanacaktır. Çünkü 1965 yılı Türkiye İşçi Partisinin gireceği ilk seçim yılıdır ve bu bakımdan tarihimizin bir dönüm noktası olacaktır» diyen Aybar (Aybar'ın Adana İl Kongresinde yaptığı konuşma) 1965'e girerken hiç bir partinin TİP kadar örgütlenme zahmetini çekmediğini de belirtmekten kendini alamamıştı. Çünkü ağalar, kapkaççı sermayeciler emekçi halkın uyanmasını, politik bir güç hâline gelmesini istememekteydi. Bundan dolayı da toplumcu aydınlar emekçi halkın elele vermesine, birbirini uyarıp etkilemesine, iş ve kader birliği etmelerine her vasıtaya başvurarak karşı koymak istemekteydiler. Ama, Sayın Aybar'ın deyimiyle «bu sefer emekçi halkımızla toplumcu aydınların iş ve kader birliğini önlemeyi başaramadılar. Bütün çabalarına, çelmelerine rağmen, TİP hergün biraz daha hızla gelişti. O derece gelişti ki bu seçimlerde emekçi halkın temsilcileri mutlaka Meclise girecektir.»

İşte bunu önlemek ve örgütlenmeyi geciktirmek için bir grup zorba TİP'in Eminönü Öğrenci Lokalinde düzenlediği toplantıyı basmak istemiş (10 Ocak 1965) kendilerine Milliyetçi ve Mukaddesatçı gençlik adını veren bir takım aldatılmışlar bildiriler de dağıtarak halkı TİP mensuplarını hırpalamaya teşvik etmiştir. Bu arada aldatılmış topluluk TİP Genel Merkezini taşlamağa teşebbüs etmişlerdir. Fakat TİP toplantısı bütün hücum hazırlıkları ve fiilî tecavüzlere rağmen program gereğince yapılmış, Genel Başkan Aybar da TİP'in görüşlerini anlatan önemli konuşmasını alkışlar içinde sona erdirmiştir. TİP Genel Yönetim Kurulunun başarıyla bitmesi ve mütecavizlerin bir kısmının Adliyeye verilmesi, tecavüz için hazır kuvvet durumuna getirilmiş bir kısım kimselerin daha plânlı çalışmalarına da yol açmıştır. Bu tecavüz hareketlerine katılanlar arasında 14-15 yaşındaki çocukların bulunması Basının dikkatini çekmiş ve şu yargı kökleşmiştir :



«Herhalde son olayın gerçek sorumlularını aralarında 14-15 yaşındaki çocukların da bulunduğu grupta değil, onları kandırıp kışkırtan perde arkasındakilerde aramak lâzımdır.» (Milliyet, 11 Ocak 1965, Zararlı Zorbalık).

1965'in ilk günlerinde başlayan tecavüz olayı Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneği ve Fikir Klübü gibi Atatürkçü gençlik örgütlerince protesto edilmiştir. TİP Genel Yönetim Kurulunun görüşüne göre «10 Ocak toplantısını kaba kuvvet kullanarak engellemek isteyen bir grupun Türkiye İşçi Partisine karşı saldırı teşebbüsü aslında Türk emekçi halkını sömürmek isteyen emperyalistlerin ve Türkiyede onlarla çıkar birliği eden çevrelerin demokratik hayatımıza karşı çeşitli alanlarda yönelttikleri faaliyetlerin son bir örneğidir.» Bu faaliyetler o kadar nefret uyandırmaya başlamıştır ki, TİP'e saldırmak ve iftiralar savurmak için fırsat kollayanlar arasında bile bu tecavüzleri «beğenmedik» diyenlere rastlanmıştır (Ahmet Kabaklı, 14 Ocak Tercüman).

Bununla beraber fikre ve ilerici örgütlere karşı saldırılar birbirini kovalamış, Manisanın Kırkağaç ilçesine bağlı Karakurt köyünde bir yobaz vâz bir kalabalığı kışkırtmış, onları taşlar, sopalarla öğretmenlere saldırtmıştır. Olayı protesto eden TİP adına Genel Başkan Sayın Aybar şunu belirtmiştir :

«Son zamanlarda sağdan gelen zorbaca hareketler, davranışlar artmıştır. Karakurt köyü olayı bunların en yeni halkası. Açık oturumların, ilerici öğrenci derneği toplantılarının, Türkiye İşçi Partisinin son Genel Yönetim Kurulu toplantısının basılmaya teşebbüs edilmesi elbette birer tesadüf ve birbirlerinden ayrı olaylar değildir. Bunlar birbirine bağlıdır ve tek elden yürütülmeleri, yönetilmeleri kuvvetli bir ihtimaldir». (18 Ocak 1965, KARAKURT olayını protesto demeci)

Bunun nedenini Aybar daha o tarihte büyük bir uzağı görüşle belirtmiştir :

«Bu olayların, dış politikada bağımsızlığa yönelme teşebbüsleri yapıldığı zamana rastlamış olması bir tesadüf sayılamaz. Gene bu olayların toprak reformu ve dış ticaretin millileştirilmesi konularını kamu oyunu işgal ettiği bir zamana rastlaması da tesadüf sayılamaz. Nihayet bu olayların, seçim dönemine girildiği günlerde patlak vermesi de elbette tesadüf değildir. Hükûmeti, olayın köklerini bulmaya ve en kesin tedbirleri almaya çağırıyoruz.»

Eli sopalı, saldırgan duruma getirilmiş kitleler, TİP'in Aydın İl Kongresini de basmak için hazırlanmış, toprak ağaları avuç avuç para harcamış, fa-



kat toplumcu ve kanuna bağlı bir emniyet müdürünün aldığı yerinde tedbirler bu saldırmaya hazırlanmış kitleleri harekete geçmekten alakoymuş ve bu yüzden 24 Ocak Aydın İl Kongresinde TİP Genelbaşkanı beklenen demecini rahatlıkla vermiştir. Aybar, ihracat gelirleri azalırken ithalât gelirlerinin hızla arttığını belirtmiş, bu yüzden son iki yıl içinde dış borçların yüzde 41 oranında arttığını sözlerine eklemiştir. TİP Genelbaşkanı bu yardıma dayalı politika yüzünden Türkiye'nin 2030 yılına kadar borçtan kurtulamayacağını belirtmiş, bu gidişi önlemek için dış ticaretin, bankacılığın, sigortacılığın devletleştirilmesi gerektiğini köylü vatandaşlara rahatlıkla anlatabilmiştir.

TİP'i yıpratmak için AP de bazı tertipler hazırlamış, aşırı akımlarla mücadele ve gençlik konulu bir açık oturum düzenlemiş (30 Ocak 1965), TİP'in temsilcilerini açık oturuma dâvet etmiştir. Hesap açıktır: TİP'li gençler yuhalandırılacak, hattâ tartaklanacak, ertesi gün de AP'li basın, gençliğin TİP'e karşı olduğunu manşetlerle verecektir. TİP bu oyuna düşmemiştir. TİP'in bu uyanıklığı AP'li çevrede yine tenkit konusu olmuştur.

AP gençlik kollarının aktif çabaları yanında Adalet Bakanı Sırrı Atalay da TİP'in gelişmesini, bu arada toplumcu akımın güçlenmesini önlemek yolunda nerdeyse bir AP-CHP fikir birliği kurmak yolunda demeçler vermekten çekinmemiştir. Adalet Bakanı «İngiltere'de, Almanya'da fikir hürriyeti geniş anlamda olabilir; ama bizim memleketimizin şartları bu memleketlerle aynı değildir» diyecek kadar özgür düşünceyi zincire vuracak ve TİP'in tüzel kişiliğinde örgütlenen emekçi halkın hızla bilinçlenmesini engelleyici yasalar ve maddeleri olagan sayacak kadar tarihten ve CHP'nin muhalefet yılları havasından ders almamış görünmüştür. TİP Genelbaşkanı ise Anayasamızın sosyalizmi sınırlayan hiç bir hükmü bulunmadığını açıklamış ve TİP'in sosyalist bir parti olduğunu, Anayasamızın da aslında sosyalizmi zorunlu kılan bir belge olduğunu kanu oyuna duyurmuştur (30 Ocak 1965 Basın toplantısı).

TİP'e ve devrimci örgütlere ve Atatürkçü öğretmenlere saldıranların nedenini daha 18 Ocakta açığa vuran TİP Genelbaşkanı Aybar «bu olayların dış politikada bağımsızlığa yönelme teşebbüsleri yapıldığı zamana rastlamış olması»nın bir tesadüf sayılamayacağını belirttiği vakit CHP'de hâlâ faşist İtalya'dan alınma fikir özgürlüğünü baltalayan maddeleri savunmada ısrar havası eserken halkın gözlerini dört açan çok önemli bir olay görülmüş ve TİP'nin teşhisindeki doğruluk büyük değer kazanmıştır. Bu olay, Bütçe görüşmeleri sırasında AP'nin yönetiminde CKMP, MP, YTP'nin CHP hükûmetine karşı işbirliği yapması ve İnönü'yü düşürmeleridir.



Böylece görülmüştür ki Türkiye tarihinin kritik bir döneminde bulunmaktadır. Tıpkı Kurtuluş Savaşı yıllarında olduğu gibi milletimizin bütün namuslu, yürekli ve gerçekten yurtsever kuvvetlerinin bir MİLLÎ CEPHE hâlinde işbirliği etmeleri ve dayanışmaları kutsal bir ödevdir. Türkiye bir Vietnam, bir Kongo olamaz ve olmayacaktır (TİP'in 14 Şubat bildirisi). Gerçekten de İnönü Kabinesinin düşürülmesi öğrenci teşekküllerinde de aynı kaygıyı uyandırmış, «Amerikan emperyalizminin geri kalmış ülkelerde oynadığı, Vietnam, Kongo olaylarının bir başka perdesini sahneye koyma hazırlıkları içinde olduğu gözden kaçmamaktadır» diyen yüksek tahsil öğrencisi bağımsız dış politika ilkesini benimsemeye ve ciddiyetle savunmaya koyulmuşlardır. Elbette ki bu yola geliş, TİP'in ısrarla gerçekleri ortaya koyması ve çarenin ne olduğunu açıkça, çekinmeden açıklamasıyla hızlanmıştır. Bunun için de TİP'lileri sindirmek, emekçi halk yığınlarını TİP etrafında örgütlenmekten alakoymak için saldırı ve iftira zincirini vatanın her yanına uzatmışlardır.

Türkiye İşçi Partisinin Adana İl Kongresini basmağa, TİP'lileri hırpalamağa hazırlanan aldatılmış ve kiralanmış birtakım kişiler ellerinde «Komünistler ezilecektir» şeklinde yazılarla Kongre binasına saldırmaya heveslenmişlerdir. Ama, toprak ağalarının koruduğu gruplar alınan tedbirlerle isteklerini gerçekleştirememiş, TİP Genelbaşkanı Mehmet Ali Aybar da İslâmiyetin sosyal adalet temellerine dayanan bir din olduğunu, TİP'in de sosyal adaleti savunan bir parti bulunduğunu da kapsayan konuşması geniş etki yapmıştır (22 Şubat 1965 Adana Kongresi konuşması).

Gittikçe hızını arttıran bir ilgiyle karşılanan TİP'in gelişmesini önlemek için gerici, tutucu ve yabancıya aracılık eden çevreler Komünizmle Mücadele Derneği adındaki amacının dışına çıkmış ve bir saldırı karargâhı hâline gelmiş teşekkül bu defa Akhisar'da kesin bir zafer kazanma plânını hazırlamıştır. Akhisar İlçe örgütünün düzenlediği hükûmetin tütün politikasını protesto mitinginde yapılacak konuşmalarla Egenin uyanık halkının bilinçlenmesini önlemek isteyenler TİP Genelbaşkanını ve beraberindeki Merkez Yürütme Kurulu ve Genel Yönetim Kurulu üyelerini öldürme amacıyla harekete geçmişlerdir. Akhisar Mitingi başlamış ve tecavüz olayları plânlı şekilde başlamış, fakat miting, hazırlanan gündem aynen uygulanarak taş yağmuru altında da olsa başarı ile sona ermiştir (5 Mart 1965). Ancak mitingden sonra yetkili idare adamlarının aczi ve AP iktidarının yarattığı ortam içinde kışkırtılan halk TİP'lileri öldürme hareketine katılmamıştır. Sadece elebaşılar ve aldatıl-



miş, kiralanmış elemanlar artan bir şiddetle hükûmet kuvvetlerine karşı gelmiş, nihayet sayın Mehmet Ali Aybar ve arkadaşlarının bindiği otomobil, emniyet mensuplarının da tedbirsizliği yüzünden taşlarla tahrip edilmiş, TİP liderinin canına kasdedilmesinin gerçekleşmesine bir kaç saniye kala ölüm çemberi yarılabilmiştir. Bütün gerici basın, hükûmet kuvvetlerine, kanunlara karşı gelen bu zorbaların kaba kuvvet gösterilerini alkışlamaktan utanmamıştır. Ama insaf sahibi ve kanun duygusuna hürmetkâr olan bir Milletvekili konuyu Meclise yansıtmış ve hükûmetten şunu sormuştur :

«Kanun hudutları içinde her türlü siyasî faaliyetin korunması lâzım gelmektedir. Seçimler yaklaştıkça buna benzer toplantılar yapılacağına göre her toplantı ve konuşmada böylesine tecavüzler vuku buldukça, demokratik rejim tehlikelerle karşı karşıya kalacaktır. Hükûmetin olaylar olup bittikten sonra sorumlular hakkında kanunî tedbirleri uygulaması tabii bulunmakla beraber olayların vukuundan önce ne gibi tedbirlerin alınması gerekmektedir? Mevcut mevzuat yeterli midir?» (9 Mart 1965 Cumhuriyet, Adnan Aral'ın sözlü sorusu)

Konu Senatoda da görüşülmeye başlanınca Niyazi Ağırnaslı'nın konuşmasında TİP Genelbaşkanının küstahça tartaklandığını söylemesi AP'lilerin «mahkemeye intikal etmiştir, konu parlâmentoda görüşülmez» diyerek meselelerin aydınlatılmasını önlemişlerdir (9 Mart Senato toplantısı).

Zaten mesele, Türkiye'deki sosyalist - toplumcu görüşlerin 27 Mayıs sonrası gelişmesini tehlikeli bulanların bir tertibi idi. Komünizmle Mücadele Derneği, o gün Türkiye'de toplum adına yapılabilecek bütün devrim hareketlerini «Moskovanın emri» olarak göstermiş ve halkı tahrik etmek istemişti. Olaylar bu derneği yöneten ve AP'li oldukları bilinen kişilerin gayreti ile çıkarılmış, AP iktidarı da «Hükûmet her türlü tecavüzleri önlemeğe muktedirdir» diyordu ve tecavüzler biribirini kovalıyordu. Aslında «muktedir olan hükûmet, biz Akhisar'da saatlerce bir kaç yüz mütecavizin tehdidi altında tutulurken neredeydi? O zaman yok. Ne zaman var? Tecavüz tamamlandıktan sonra; yeni bir tecavüz başlayıncaya kadar..» (Aybar'la Bir Konuşma, KİM, sayı 347)

İktidar başları ve toplumcu gelişmenin karşısına çıkmak isteyenler her işçi hareketini TİP'e bağlamakta ısrar etmiş, bu yüzden TİP'in kapatılmasına doğru mesafe almak isteyenler her fırsatı denemişlerdir. Böyle bir fırsatı 12 Mart 1965 günü Zonguldak'ta iki işçinin şehid düşmesi üzerine ele geçirdim



sanalar; işçilerin kanunsuz grev yapmaları iddiasıyla başlayan hareketlerin sorumluluğunu TİP'te düğümlenmeye koyulmuşlardır. Ancak kendilerinin maskelelerini düşürmeğe yarayan bu iftiralar yine boşa çıkmış ve TİP Anayasa sınırları içindeki meşru mücadelesine başarıyla devam etmiştir. Nitekim Kozlu olaylarında TİP «ilk bakışta görünen sebepleri ne olursa olsun, aslında bu olayın Anayasamızın bugüne kadar temel ilkeleri ve demokratik ruhu ile tastamam uygulanmamış olması ile derin bağları bulunduğundan şüphe edilemez»di (TİP'in 13 Mart 1965 Bildirisi). «Gerçekten eğer bir tahrik varsa, bu içerdense, işçinin tahammül dışı yaşama şartlarından ve bunun sorumluları tarafından ele alınmasından gelmiştir. Nitekim iki gün önce Çeltek linyit işletmesinde 69 işçi kardeşimizin yer altında ezilip yanarak ölmelerine sebep olan grizu infilâkı da işçilerimizin ne kötü şartlar altında çalıştırılmakta olduklarının en açık delilidir». (TİP Genel Sekreteri Kuas'ın 21.3.65 demeci)

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun da Kozlu olaylarında TİP'e hücumu geçmesi ve itham edici bir yönde çaba göstermesi dikkate değer yorumlara yol açmış, hattâ bazı işçi liderlerinin Türk-İş'ten ayrılma yoluna başvurmalarının muhtemel olduğu belirtilmiştir (Milliyet, Abdi İpekçi, 23 Mart 1965).

TİP'i müşkül durumda bırakmak ve TİP etrafında bir korku çenberi yaratmak isteyenlerin olumsuz çabaları süregelirken TİP örgütlenmeye ve örgütlerini güçlendirmeye vargücüyle önem vermiş ve nihayet Genel Seçimlere TİP'in katılabileceği Yüksek Seçim Kurulunca karara bağlanmış ve bu Basında yer almıştır (27 Mart 1965 gazeteleri). TİP'in 3 Ağustostan geriye doğru altı ay önce en az 15 ilde teşkilât kurma şartını yerine getirmiş olmasının gerici çevrelerde doğurduğu üzüntü ve hiddet ilk verimini Kırıkkale'de göstermiş, TİP ilçe kongresi kendilerine «milliyetçi» adını yakıştıran zorbalara hücumuna uğramış, parti tabelası indirilmiş, TİP mensuplarının otobüsleri taşlanmış (28 Mart 65). İdare adamları hep bu tecavüz olaylarını önceden haber aldıkları halde gereken ciddiyetle kaba kuvvet gösterisi şebekelerine karşı çok kere etkili olamamışlardır. Fakat bu olumsuz tutumlara rağmen TİP'in varlığı ve sendika hareketleri içinde TİP görüşlerinin kök salması bazı bilim adamlarının bu gerçekler üzerinde yorumlarda bulunmasını zorunlu kılmıştır (Bk. Cahit Talas'ın makalesi: 6 Nisan 1965 Cumhuriyet). Bu arada basına geçen bazı haberler Millî Emniyet Şeflerinin TİP'le ilgisi bulunan öğrenci dernekleri ile sendikaların kapatılmasını Bakanlardan istedik-



lerini açıklamıştır (Milliyet, 8 Nisan 65). Bütün bunlar TİP'in ortaya attığı toplumcu fikirlerin geniş kitlelerce benimsenmekte olduğunu göstermiştir. Hattâ TİP'e hâkim olan toplumcu görüşlerin, TİP'ten çok önde gittiği gözlemi bile TİP'e karşıt basında yer alabilmiştir (Yeni İstanbul, 9 Nisan 1965, Başyazı).

Fakat her türlü kanun dışı tekliflerin basına yansıdığı ve çeşitli itham ve iftiraların yönetildiği bir ortamda Başbakan, elde hiç bir itham edici belge olmadığını bilerek basına şunu açıklamak gereğini duymuştur :

TİP'le ilgili teşekküllerin kapatılacağı haberi asılsızdır. Türkiye İşçi Partisi seçime girmek hakkını almıştır.

İşte bu «seçime girme hakkını almış olma» bile seçim kanunlarının bir-biriyle çelişen ve anlamı kolayca anlaşılamayan hükümleri içinde çok ısrarlı ve dikkatli bir çalışmanın, bir örgütlenmenin, geceli gündüzlü çalışmalarla sağlanabilmiştir. Bu yetki alındığı halde bazı çevreler her TİP kongresinde olay çıkartmak ve TİP'i sokağa çekmek için ellerinden geleni ardlarına bırakmamışlardır. Fakat her seferinde de TİP kanun içinde kalmış ve müdahalelerin önlenmesi zabıta kuvvetlerinden istenmiştir. (18 Nisan Konya kongresinde de İslâm Enstitüsü öğrencileri konuşmaları baltalamaya yeltenmişlerdi). Ve TİP, seçimle iktidara gelmenin mümkün olduğu deneyinin Türkiyede başarıya ulaşacağına içtenlikle inandığı için Genel Seçimlere katılmayı ve siyasî partilerin eşit şartlar altında seçimlere katılmasını savunmuş ve istemiştir. Ne var ki, Başbakanın sık sık dürüst seçim yapılacağı demeçlerine rağmen TİP toplantılara karşı girişilen saldırılar bu eşitliği geniş ölçüde bozmuştur. Bu olaylar tarafsız çevrelerde endişe uyandırmış ve şu görüşler savunulmuştur:

*«Dürüst seçim, aynı zamanda, Anayasaya göre kurulmuş ve yürürlükteki kanunlarımıza göre seçimlere girme hakkını kazanmış büyük küçük bütün partilerin bu haktan yararlanmasını sağlamak demektir. Henüz vakit varken hükümet, ortalıkta karışıklık çıkarmaya çalışan eli sopalı zorbalara karşı şimdiden kesin tedbirler almalı, yurttaki iç huzurun bulanmasına hiçbir şekilde imkân vermemelidir. 10 Ekim günü yaklaştıkça sinirler ister istemez gerileceği için bu nokta çok önemlidir. Küçük de olsa, seçimlere az bir zaman kala bir partinin kapatılması, seçimler ne kadar dürüst yapılmış olursa olsun, yurdumuzun siyasî havasını bulandırmaktan ve demokrasit düzenimizin ileriye doğru gelişmesini engellemekten başka bir işe yaramayacaktır»* (Nadir Nadi, 20 Nisan 1965 Cumhuriyet).



TİP'in kapatılması ihtimali böyle bir yargıya yol açmakla beraber aslında Türkiye İşçi Partisi hakkında tahkikat açılacağı haberi bile bir skandal sayılmak gerekirdi. Zira «maksatlı olmadıkça, aklı başında hiç kimse, Türkiye'de ilerici akımın siyasî alanda öncülüğünü yapan Türkiye İşçi Partisinin ihtilâl hazırladığına inanmaz, inanamaz. TİP kurulduğu günden beri Anayasanın eksiksiz, tastamam uygulanması için mücadele ediyor. Taşlı sopalı saldırılar karşısında bile zora başvurmamış bir partiyi ihtilâl hazırlamakla suçlamak için gözlerin iyice dönmüş olması gerektir.

Ve gerçekten de gözler dönmüştür. Çünkü halk uyanmaktadır. Haklarına sahip çıkmaktadır. Ve bu bozuk düzenin bütün yolsuzlukları hergün gözler önüne serilmektedir.» M. A. Aybar'ın 11 Nisan 1965 Basın toplantısındaki demecinden).

TİP'e bulaştırılmak istenen suçlar ve icad edilen tertiplerin amacının seçimlerde TİP'in göstereceği başarıyı azaltma olduğu herkesçe bilinmekte iken TİP lideri, örgütün duygularına tercüman olmuştur :

«Tertiplerden, saldırılardan, yalan ve iftiralarından pervamız yoktur.»

Ama tertipçiler yine durmamış, Turgutlu'da TİP'in 23 Nisan töreni için Atatürk anıtına koyduğu çelenk bazı aldatılmışlar tarafından parçalanmış (24 Nisan 1965 Cumhuriyet), TİP'in çelengini korumak isteyen bir TİP'liye saldırılmış (24 Nisan 1965 Akşam), Ankarada DÖNÜŞÜM adlı bir fikir dergisi çıkaran üniversiteliler dergiyi satarken TİP'li oldukları için hırpalanmış (24 Nisan 1965 Tercüman), Dönüşüm'ün satılması günlerce Ankara'yı meşgul etmiştir.

Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı'nın düzenlediği Türkiye'nin siyasî hayatında gençliğin yeri» konulu açık oturumda TİP'i temsil eden sayın Behice Boran'ın konuşması birtakım çıkarıcı çevrelerin etkisinde kalmış aldatılmış kişilerin sert tepkilerine yol açmış, fakat TİP'in görüşleri büyük bir ilgi ile dinlenmiş ve alkışlarla karşılanmıştır. Gençlik sorunlarında TİP'in önemli çözüm yolları getirmiş olması, TİP programına inananların yüksek öğrenim gençleri arasında yaygınlaşması bu türlü Açık Oturumların hâdiseli geçmesini isteyenleri yeni tertiplere heves ettirmiştir. Zira gerici çevreler, soygun düzeninden yararlanmak için ilerici görüşlerin yayılmasını önlemeyi gerekli bulmaktaydılar.

TİP bu saldırılara rağmen örgütlenmeyi geliştirmekte ve yurt ve dünya sorunları karşısında sesini duyurmaktaydı. TİP'in Mayıs 1965'te bütün ilçelerinde örgüt kurmuş olan il sayısı 21'di. Bu 21 li dışında Çanakkale, Tokat,



Zonguldak, Manisa illerinde yeni ilçeler açılabilmiş, Antalya ve Hatay il örgütleri de kurulmuştu. Kars'ın İl örgütü de çalışmaya başlamış, başka illerin müracaatları da incelemede bulunmaktaydı.

Emekçi halkın örgütlenmede gösterdiği uyanıklık arttıkça, kapkaççı sermaye çevrelerinin kanun dışı hareketlere başvurma eğilimleri de apaçık ortaya çıkmaktaydı. Normal üç aylık toplantısını yapan Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu «Kuvayı Milliye ruhunun bütün yurttan canlanmış olduğunu görmenin heyecan ve mutluluğu içinde» yayınladığı bildiride (12 Mayıs 1965) son olarak şu noktayı belirtti :

*«Dördüncü koalisyon hükûmetinin işbaşına gelmesinden beri Anayasamıza karşı kaba kuvvet hareketlerinin arttığını ve hükûmetin bu gibi kanun dışı hareketler karşısında son derece yumuşak davranmakla zorbalara cesaret verdiğini müşahade eden Türkiye İşçi Partisi, Hükûmete sorumluluklarını batırlatır; seçimlerin yaklaştığı şu günlerde bu gibi zorbalıkların seçim güvenliğini de ihlâl ettiğini belirterek hükûmetten Anayasayı savsaklamadan tam hükûmran kılmasını kesinlikle talep eder.»*

TİP, artık bütün hızını SEÇİMLERLE ilgili çalışmalara vermiş ve TİP Genelbaşkanı sayın Mehmet Ali Aybar ilk seçim mesajını 14 Mayıs 1965'te yayınlarak «yüzyıllardır çilekeş emekçi halkımızın bugünleri beklediğini aslâ akıldan çıkarmayalım» demiş ve Türkiyemizi mutlu, âdil ve güzel günlere Türkiye İşçi Partililerin ulaştıracağını bildirmiştir.

Sennur Sezer

Y A S A K

Şiirler

çıktı.

HABORA KİTABEVİ



## MİLLÎ EĞİTİM SORUNLARI

YUSUF ZİYA BAHADINLI  
T. İ. P. Yozgat Milletvekili

### ORTA ÖĞRETİM

Sayın milletvekilleri,

Atatürk devri, az zamanda çok ve büyük işler yapmayı amaç saymış, bu yüzden de eğitimi tüm halka yaymaya başlamıştı. Bu bir «yaygın eğitim» anlayışıydı. Bugünse devlet, şehirlerde, anaokulları, ilkokullar, ortaokullar, liseler, üniversiteler açmış, şehirli varlıklı ailelerin çocuklarına her türlü okuma olanağını hazırlamış, köylerde ve kasabalarda beş yıllık bir zorunlu öğrenimi bile yerine getirememiştir. Bu yüzden millî eğitim bakanlığı, yalnız varlıklı ailelerin çocuklarını okutan bir kurum halinde çalışmakta, böylece karşımıza «eşit eğitim fırsatı» nı öngören anayasaya aykırı bir kuruluş olarak çıkmaktadır.

Kanunlara, «Türkiye’de ilköğretim zorunludur, her türlü öğretim parasızdır» kaydını koymak yetmez. Dağdaki çobana da bu olanağı hazırlamak devletin başta gelen görevlerindendir. Okullar, belli bir azınlığın okutulmasına yöneltildiği için programlarda aynı topluluğun yaşantıları, istekleri, zevkleri dikkate alınarak hazırlanmıştır:

«Okulda öğrenci bilgi adına herşeyi öğrenmeli» denmiştir. Bu yüzden lise öğrencisinin kafası türlü soyut bilgilerle doldurulmakta ve fakat düşünme alışkanlığı verilememektedir.

Çok bilgi verme çabası, çocuğun istidadı gözönünde tutulmadığı için «sınıfta kalma» geleneğini doğurmuştur. Oysaki sınıfta kalma usulü, yaradılışından gelen kusurdan dolayı çocuğu cezalandırmaktadır. Ve bu yüzden insanî değildir.

Herkese herşeyi mutlaka öğretmek yerine, kapasitesi ölçüsünde bir öğretim uygulanmalıdır.

Sınavlar, bir sınıf geçme ölçüsü yerine, öğrencinin öğreniminde ne kadar ilerlediğini anlamak ve sonucu değerlendirmek bakımından yapılmalıdır.

Nerede bir iş varsa, o işi yüceltecek bir öğretim çalışması yapılmalı; nerede bir okul varsa, orada işe önem verilmesi ilkesine dayanan öğretim düzeni uygulanmalıdır. Müfredat programları Türk Milli Eğitiminin amaçları’na uygun olması için yeniden gözden geçirilmeli; yurt sorunlarını akılcı ve bilim-



sel ölçülerde değerlendiren yaratıcı ve üretici gençler yetiştirecek biçimde düzenlenmelidir. Orta öğretimde öğretmensizlik, gülünç sonuçlar yaratmaktadır. Öğrencilerin diplomasına geçirilen «matematikten» ya da «fizik - kimya'dan sınav geçirmemiştir» notu bugün olağan işlemlerdendir.

Bugün bir «göstermelik» halinde olan «parasız yatılı» düzeni yeniden ele alınmalı, varlıklı ailelerin çocukları yerine yoksul ailelerin zeki ve kabiliyetli çocukları parasız yatılı okuma olanağına kavuşturulmalıdır. İlk ve Ortaöğretimde, Atatürk devrinde olduğu gibi, yoksul çocukların okul masrafları (defter, kalem, kitap, vs. gibi) devlet tarafından giderilmelidir.

### YABANCI EĞİTİM

Sayın Milletvekilleri,

Bugün Türk eğitimi üzülererek söylemek gerekir ki, ekonomik gücü yüksek olan yabancı ülkelerin baskısı altında bulunmaktadır. Bu ülkeler kendi isteğimize ve kendi bilincimize göre seçeceğimiz kültür biçimleri yerine, kendilerinin seçtiklerini Türkiye'ye sokma ve bunların etkilerini Türkiye'de sürdürme çabasındadırlar. Kendi kültürümüzü, kendi düşünce hayatımızı kendimiz yaratmayacak duruma getirildik. Her ülke gibi biz de yaşayışımızı, düşüncemizi, dünyanın akışına uyarak değiştirecek, yükselteceğiz. İşte önemli sorun bu. Bunu kendi bilincimizle, kendi seçmemizle mi yapacağız, yoksa yabancı ülkelerin baskısı altında bulunmaktadır. Bu ülkeler kendi isteğimize ve kendi bilincimize göre seçeceğimiz kültür biçimleri yerine, kendilerinin seçtiklerini Türkiye'ye sokma ve bunların etkilerini Türkiye'de sürdürme çabasındadırlar. Kendi kültürümüzü, kendi düşünce hayatımızı kendimiz yaratamayacak duruma getirildik. Her ülke gibi biz de yaşayışımızı, düşüncemizi, dünya görüşümüzü dünyanın akışına uyarak değiştirecek, yükselteceğiz. İşte önemli sorun bu. Bunu kendi bilincimizle, kendi seçmemizle mi yapacağız, yoksa yabancı ülkelerin yönetimi altında mı?

Yüzyıllardan beri Arap, İran, Avrupa uluslariyle ilgi kurmuş ve onların kültürlerini benimsemiş. Bu yüzden eğitim düzenimiz bir yamalı bohça halini almış. Zaman zaman kendi yaratıcı gücümüzü seferber etmişiz, olumlu sonuçlar almışız. Fakat yine de «yabancı uzman», «yabancı eğitim», «yabancı kültür» gibi pek parlak görülen terimlere ve uygulamalara kendimizi kaptırmışız. Bu hal 1950 den sonra daha bir açıklığa kavuşmuş. Bu yıldan sonra «Türkiye'nin dış politikası» Amerika'ya sımsıkı bağlanma» esasına dayatılmış,



eğitim ve öğretim düzenimiz de aynı paralelde tutulmağa bağlanmıştır.

Bu cümleden olarak 23 Mart 1962 yılında A. I. D. nin Türkiye Eğitim Bölümü Başkanı Rinkıl'ın zamanın milli eğitim bakanına verdiği memorandumda:

1 — Öğretmen yetiştiren yüksek okullar Amerikan sistemine göre «mütekamil ve ileri bir eğitim sistemine» sokulmalıdır.

2 — Bu okullarda Amerikan metotları uygulanmalıdır.

3 — Amerikalı müşavirler önemli işlerin başında bulunmalıdır.

4 — Amerika'da eğitim gören Türk eğitimcileri, projelerde gösterilen yerlere Amerikalı müşavirlerin tavsiyelerine göre tayin edilmelidir.

5 — Yardım alınarak yapılan bina ve tesisler Amerikalıların tavsiyelerine göre yapılmalıdır» buyrulmaktadır.

Türkiye'de «mütekâmil ve ileri bir eğitim sistemi» dedikleri Amerikan eğitiminin uygulanmasını isteyen Birleşik Amerika makamlarınca hazırlanan eğitim projeleri olumsuz sonuçlar vermiştir. Bu cümleden olarak : Kendi uzmanlarınca özellikle geri kalmış ülkelere hararetle tavsiye edilen köy enstitülerinin geliştirilmesi yerine «deneme öğretmen okulları» adı altında büyük bir israf kapısı açılmış, ne olduğu bilinmiyen bir okul tipi yaratılmıştır. Halen yayım müdürlüğü içinde ölü durumda bulunan «Basılı Eğitim Malzemeleri Hazırlama Merkezi» işler acısıdır. 1966 yılı bütçesinde 2 milyon lira teklif edilmektedir. Bu merkezin başındaki adı «Amerikan Çiftliği» dir. Çünkü Amerikan yardımıyla kurulan bu merkez öğrenciler için yayın yaparken Türkiye'deki ölçülerin öylesine üstüne çıkmıştır ki, tüm kamu oyunun dikkatini çekmiştir. Şöyle ki :

Merkez, bir formalık (16 sayfalık) kitabı 25 bin liraya çıkarmıştır. Baskı ve kâğıt parası da bunun dışındadır. Resmi okul ve dairelerde birkaç görevi olan bazı kişiler, yazar ve editör adıyla, asıl maaş ve ücretleri dışında 2500 ilâ 5000 lira aylık ücret almışlardır. Merkez, 5 - 6 kişiyle yürütülecek bu yerin işi için 30 - 40 kişi toplamış, bunlardan zamanını uykuyla geçirenlere bile asıl maaşının dışında 3 - 5000 lira arasında ücret ödemiştir. Bu yüzden «uykunun saati 20 lira sözü bura için bir ünlü söz olarak söylenegelmiştir.

Mesleki Teknik Öğretim müsteşarlığına bağlı «Radyo ile Eğitim Merkezi» vardır. 1963 yılında kurulmuştur. Amacı, radyo ile eğitim - öğretim hizmeti yapmaktır. Burada Amerikalı eğitim uzmanlarının yönetimindeki yüzbinlerce lira harcıyarak bir denemeye girişilir. Ankara'nın yüze yakın köyünde dinleme merkezleri kurulur. Bu köylerin öğretmenleri Ankara'da kursa tabi



tutulur. Köylere sandıklar dolusu ders araçları gönderilir. Öğretmenin sınıfta yıllardır çalışıp yapamadığı okuma - yazma, ilkokul bilgileri verme gibi konular, birer defada radyo ile halka öğretilmek istenir. Sonunda dağıtılan özel radyolar; sandıklar dolusu ders araçları geri toplanır ve hiçbir sonuç alınmadan bu deneme de böylece biter.

Liseler içinde yıllarca en seçkin öğretmenlerin toplandığı, malzemelerin yığıldığı «Deneme Lisesi» başarısız olunca şimdi de milyonlara mal olan, geleceğin fen alimini yetiştirebileceği iddiasıyla «Fen lisesi» projesi ortaya atılmıştır. Birkaç yüz varlıklı ailenin çocuğunu okutmaktan öteye geçemeyecek olan bu lise Amerikalı müşavirlerin buyruğuna terkedilmiştir. Bu liseden mezun olacak gençler, ileride Türkiye'de teknoloji alanında yer olmadığı gerekçesiyle bir «Amerikan muhibi» olarak yurdu terkedeceklerdir.

Sayın milletvekilleri,

Son yıllara kadar eğitimimiz, böylesine hafife alınmış, böylesine komedi oyunlarına malzeme sağlayacak hale getirilmiş, böylesine tehlikeli bir serüvene sürüklenmiş değildir. Bir söylentiye göre sayıları 700 ü bulan Amerikalı kızlı oğlanlı gençler Anadolu'nun dört bucağına yayılmış ve geri kalmış bir ülke olan Türkiye'yi eğitim yoluyla kalkındırmağa çalışıyorlar! Güya «Halk eğitimi ve toplum kalkınması» konusunda hizmet görece Türk elemanı bulunamamış ve «Amerikan barış gönüllüleri örgütü» nden yararlanılması düşünülmüştür. Bu kızlı oğlanlı Amerikalı gençler, yurdumuzun çeşitli köy ve kasabalarında Anadolu halkının kültür düzeyini yükseltmek amacıyla çalışacaklardır. Böyle ciddiyetten, plândan, sağ duyudan ve vatanseverlikten uzak bir davranış için söyleyecek pek çok söz vardır:

Halk eğitimi, amacı pek belli olan bir gurubun hizmetine verilmeyeceği gibi; kendi ülkemizde dahi halk psikolojisini, halk yaşantısını, kısacağı halkı bilmeyen, halkı sevmiyen aydınları bile bu hizmetten uzak tutmak gerekmektedir.

Kaldı ki, bu yirmilik Amerikalı gençler, hangi ülkeleriyle, hangi bilgileriyle, hangi tecrübeleriyle, hangi türkiyeseverlikleriyle Türk halkına hizmet edeceklerdir?

Sorumlularımız bir Amerikan kompleksi içindedirler. Onlarca, sayısı günden güne çoğalan sorunlarımızı çözmek için Amerikalı olmak kâfi gelmektedir.

Bu konuda basında çıkan iki mektuptan iki pasaj sunuyorum :

*«Dokuz aydır köyümüzdeydi. Ne yaptığımlı bilen yoktu. Bir ara gençlere*



İngilizce öğretmeğe kalktı. İstekli çıkmadığından vazgeçti. Sonra gezici kurs öğretmeni, gübreden butan gazı işine merak salınca, teşkilâtından plân, bilgi getirtti. Toprakta briket yapmayı deniyor şimdi de..

İkincisi :

«Bir buçuk ay bu Amerikalıların tutumları, yaptıkları işler, köylü, devlet daireleri ile olan ilişkileri ve birbirlerine olan davranışlarını yakından inceledik. Bu izlemler sonunda bizde hasıl olan kanaat şu ki; bu teşkilâtın gayesi, barış gönüllüleri, köy kalkınması vs. gibi etiketler altında köylere kadar sokulmak, sempati toplamak, idare makamların alt kademeleri hakkında bilgi sahibi olmak ve bunları tespit etmektir...»

Sayın milletvekilleri, Türk halkını ne barış gönüllüleri, ne yabancı uzmanlar, ne de içtensiz, göstermelik programlar düzenliyenler kurtaracaktır. Türk halkını, Türkün kendisi kurtaracaktır.

Yurdumuzda Tanzimattan bu yana bir de özel yabancı okullar öğretim yapmaktadırlar. Özellikle Amerikan kolejleri, üniversitesi, Fransız okulları dikkati çekmektedir. Bu okullarda cumhuriyete kadar, «yabancı dil öğretimi» bahanesiyle din propagandası yapmak, kendi kültürlerini yayarak kendilerine sevgi kazandırmak yolu tutuluyordu.

Cumhuriyetten sonra, Atatürk bu okullarda dil bahanesiyle din ve kültür sömürücülüğü yapıldığının tez farkına varmış, Lozan andlaşmasıyla bu okulların çoğalmasını durdurmuştu. Atatürk'ten sonra kolejlerinde (Bir Amerikan koleji olan Rober Kolej'in yüksek kısmı, Lozan Andlaşmasına aykırı olarak açılmış bir yabancı üniversitedir.) Amerikan hayranlığı son haddine varmış çikletlerinden tıraşlarına, gömleklerinden pantolonlarına dek kin daha çok benzerse onun iyi öğrenci olduğu kanısı uyanmış ve böylece snop, avare, bencil, yüzeyde kişiler çoğalmağa başlamıştır. (Yabancı okullardan değerli kişilerin de yetiştiği muhakkaktır. Ancak çok az sayıda oldukları da bir gerçektir. Türkiye'de öğretim yapmakta olan bir yabancı okulun «Türklerin iyiliği için» öğretim yaptığını söylemesi kadar gülünç ve içtensiz bir söz olamaz. Ya yurt gerçeklerine kulağı ve kafası kapalı aydın, ya «Amerikan muhibi», ya da seçkin Amerikan vatandaşı adayı yetiştirmekten öteye gitmiyen kolejlere, yüksek okullara sıkı sıkı sarılmak için hiçbir olumlu sebep görmemekteyiz. Nasıl ki madenlerimiz devletleştirilmelidir, nasıl ki petrollerimiz devletleştirilmelidir, Türkiye'de kurulu tüm yabancı özel okullar da öylesine devletleştirilmelidir.

**YÜKSEK ÖZEL OKULLAR**

Sayın milletvekilleri,



Anayasanın 120 ci maddesi açık ve kesindir : «*Üniversiteler, ancak devlet eliyle ve kanunla kurulur.*» der. Yüksek özel okullar, kuruluşları, amaçları, çalışmaları bakımından bir üniversite ya da birer fakülte niteliğindedir. «Kanuna uydurmak» amiyane deyiminden hareket eden yüksek özel okul ağaları, açtıkları fakültelerin adını yüksek okul koymuş, zamanın ve bugünün hükûmetleri de bunu bile bile benimsemişlerdir. «Eğitim» gibi, «bilim» gibi pek önemli alanları bir ticaret konusu haline getirmek gerçekten bağışlanmıyacak ve ayrıca anayasaya, Türk eğitiminin amaçlarına aykırı bir davranıştır.

Her yıl binlerce lise mezunu genç, üniversiteye giriş sınavlarını kazanamıyor ve yüksek öğrenim yapamıyor. Bunlardan bir kısmı oldukça yüksek bir ücreti ödiyebilecek durumda oldukları için sınavlarını kazanamadıkları belki de kabiliyetlerinin hiç de gerektirmediği üniversitelerin bütün haklarına sahip olan yüksek özel okullara girebiliyorlar. Ayrıca bu durum anayasanın hem «sosyal adalet» ve hem «fırsat eşitliği» ilkelerine aykırı olduğu halde...

Ayrıca şu bir gerçektir ki, yüksek özel okullar lâboratuvar, kitaplık v. b. hususlarda devlet üniversitesi ve yüksek okullarından çok geridedirler. Bu eksik malzeme içinde zaten seçilmeden gelen zayıf öğrenciler zayıf yetişecekleri için aldıkları diplomanın adamı olamayacaklardır. İş burada da bitmiyecek, bu kimseler, aile çevreleri gereği, daha kolay iş bulacaklar, hattâ devlet üniversitesi mezunlarının amirleri durumuna kolayca geçebileceklerdir.

Bir başka husus, üniversite öğretim üyelerinin yüksek okullarda ders verip veremeyecekleridir. Üniversite öğretim üyelerini devlet yüzbinler harcıyarak yetiştirir. Yüzbinlere malolan bir bilim adamlığı, birkaç bin lira karşılığında bir yüksek özel okul ağasının emrine giremez. Bilim adamı ancak toplum yararına iş görür. Çünkü kendini bilim adamı yapan toplumdur. Sonuç, yüksek okullar, bir takım kişilerin devlet imkân ve elemanlarından yararlanarak kazanç sağlamalarından öteye gidemiyen bir kuruluş niteliğindedirler.

### ÖZEL OKULLAR

Okulun bir tek görevi vardır: Eğitim. Özel okulların birinci amacı ise; paradır. Okul bir ticaret alanı olarak düşünülemez. Bu yüzdendir ki anayasa, «*balkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama devletin başta gelen ödevlerindendir*» demektedir. Ne var ki, devlet bu görevini yerine getirememiştir. Bu boşluktan yararlanan kişiler, çok sayıda özel okullar açtılar ve hepsi de okul yerine kolej adını itina ile benimsediler. Bu kolejler genellikle, resmi liselerde başarı elde edemiyen varlıklı çocukların yuvası haline geldi. Ayrıca son yıllarda, bir plânlı devreye girdiğimiz halde özel okullar, bu gereği dikkate bile al-



madılar. Oysaki bu bir zorunluluktur. Bu yüzden plânlı kalkınma, sosyal adalet ilkesi bu okulların kuruluşlarına aykırı düşmektedir. Bunlardan biri üzerinde özellikle durmakta büyük fayda görmekteyiz :

*Türk Eğitim Derneği :*

1925 yılında, Atatürk'ün emriyle «yoksul ve kabiliyetli çocukları yetiştirmek amacıyla «Türk Maarif Cemiyeti» adıyla kurulan bu dernek 1930 da bakanlar kurulu kararıyla «kamu yararına hizmet eden» bir dernek haline getirilmiş ve 1950 de ise adı «Türk Eğitim Derneği» ne çevrilmiştir. Derneğin malı olarak, Ankara koleji, Zonguldak ve Karabük'te iki okulu, ve birkaç il merkezinde de yurdu vardır. Bunların en önemlisi «Ankara koleji» dir. 5000 in üzerinde öğrencisi olan bu okul, dernek dışı ayrı bir yönetim kuruluyla idare edilmektedir.

«Amme menfaatine hâdim bir cemiyete bağlı» bulunduğu söylenen bu kolejde 40 yıl içinde tek bir yoksul çocuk okutulmamıştır. Tam tersine zengin çocuklarının okuduğu bir okul haline getirilmiştir. Ancak 1960 dan sonra birkaç çocuğa ayda 50 lira gibi bir yardımda bulunulmağa başlandı. Ne var ki bu durum, derneğin ve derneğe bağlı kolejin amacından çok uzaktır. Bugünkü yöneticiler, bu kurumları bir çiftlik haline getirmişlerdir.

Yıllık bütçesi 10 milyon civarında olan derneğe devlet yılda 200 bin lira da yardımda bulunmaktadır. Yıllardır ciddi bir teftiş görmiyen, başındakilerin bulundukları mevkilerin bir çeşit zırhına bürünerek bir çiftlik haline getirdikleri ve «amme menfaatine hâdim» denildiği halde bir çeşit «aristokrat okul» haline sokulan bu kurumlara bir de devletin yılda 200 bin lira yardımda bulunmasının hikmetini kavramak bizce çok güçtür.

İkinci bir üzerinde önemle durulması gereken husus da : Türk Eğitim Derneği'nin yeni tüzüğüne bir madde eklenerek derneğin amacı tam ters bir yöne itilmiştir. Bu madde ile : Yabancı dilde öğretim yapan yüksek okullar açmak» yoluna gidilmek istenmektedir. Bu durum, Lozan anlaşmasının metnine ve anayasamızın ruhuna aykırı bir davranıştır.

**TEKNİK ÖĞRETİM**

Sayın milletvekilleri

Türkiye'nin varlığını koruyabilmesi, kalkınması, her bakımdan bağımsız bir devlet olabilmesi için hızla sanayileşmesi gerekmektedir. Bu bir teknik kalkınma demektir. İşte teknik öğretim, ulusları her alanda kalkındıran ve bilimin uygulanması demek olan tekniğin uygulayıcılarını yetiştiren bir öğretim bölümüdür. Ne var ki cumhuriyetle birlikte ele alınan bu konu yurdumuzda



hâlâ gerçek değerini ve yerini alamamıştır.

1960 - 1961 öğretim yılında ortaöğretim seviyesindeki öğrencilerden % 76 sı ortaokul ve liselerde, ancak % 24 ü teknik ve meslek okullarında okumaktaydı. Bu duruma göre ortaöğretim, ağırlığını nazari bilgiler okutan okullara vermekte, teknik ve meslek öğretiminin dar bir alana sıkıştırıldığı görülmektedir. Teknik elemana şiddetle ihtiyaç duyulan ülkemizde bu hal pek garip bir durum göstermektedir.

Bir örnek vermek gerekirse İsrail'de ortaöğretim çağındaki çocukların % 61 i meslek ve teknik öğretimde, ancak % 39 u liselerde okumaktadır. Elbette mesleki ve teknik öğretimi kalkınma çabamızda en önemli bir unsur sayıyoruz. Bu yüzdendir ki, öğretimin genellikle teknik öğretim alanına kaydırılmasında fayda umuyoruz. Bunu söylerken bir taraftan yeni teknik okullar açılmasını öneriyor, bir taraftan da eskiden açılmış olanların yeniden gözden geçirilmesinde fayda umuyoruz. Ve isteklerimizi kısa kısa birkaç noktada belirtmek istiyoruz. Genç kuşaklara teknik öğretimin önemi belirtilmelidir.

Sanat enstitülerine genellikle yoksul ailelerin çocukları giderken son yıllarda bu okullar da yoksul çocukların okulu olmaktan çıkarılmıştır. Eskiden bu okulları ilkokulu bitirenler alınırken şimdi ortaokul mezunları alınmaktadır. Dar gelirli ailelerin çocukları ve genellikle köylü çocukları ortaokulda okuyamadıklarına göre sanat enstitüleri de dar gelirli ailelerin çocuklarına kapatılmıştır. Hükûmet, sanat enstitülerini belli bir azınlığın okulu halinde tutmakta kararlı değilse eğer, eski haliyle çeşitli bölgelerde parasız yatılı sanat enstitüleri açılmalıdır.

Büyük şehirlerdeki teknik okulları «öz», uzak anadolu şehirlerindeki de «üvey evlât» sayma zihniyetinden vazgeçmelidir.

Ankara okullarından iki örnek :

Ankara Yapı Enstitüsünde sorumsuz ve keyfi uygulamalar yüzünden, mezun bir öğrenci 15 bin liraya malolmaktadır. Ankara Olgunlaşma Enstitüsünde ise 2 yıllık bir öğrenci için harcanan para 13 bin lira civarındadır. Bu öğrencinin kız enstitüsündeki 5 yıllık masrafı da eklenirse sonucun nerelere varacağı anlaşılır. Oysa Anadolunun uzak şehir ve kasabalarında Sanat Enstitülerinde bir çocuğa yapılan masraf büyük şehirdekilerden çok daha azdır.

### HALK EĞİTİMİ

Sayın milletvekilleri,

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana 43 yıl geçtiği halde «az gelişmiş» ülke olmaktan kurtulamayışımızın bir nedeni de, ulusca kalkınma çabasına halk



çoğunluğunun destekleyici bir katkısı olamayışıdır. Bu yönde eğitim, kendine düşen görevi yapamamıştır. Bu da bir bakıma olağandır, çünkü yaygın eğitime yer verilmemiştir. Ayrıca programlar hâlâ modası geçmiş bir eğitim anlayışı içindedirler. 1923 den bu yana halkın eğitimi konusunda zaman zaman çalışmalar yapılmıştır. «Millet Mektepleri», «Halk dersaneleri», «köy enstitüleri», «Halk evleri», «toplum kalkınması» gibi adlar altındaki bu çalışmalara rağmen bugünkü durum yürekler acısıdır. Okuma - yazma bilmiyenler % 61 oranındadır.

Kaldı ki, «alfabeyi bilmek» bir eğitim başarısı değildir. Ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeler bir bütünlük içinde yararlıdır. Eğitim bu bütünlüğü sağlarsa başarıya ulaşır ancak. Ne var ki, eğitimin bir bütün olduğu, devlet eliyle topluma götürülmesinin gerekliliği bilindiği halde Milli eğitim bakanlığı,, halk eğitimi çalışmalarını benimsememiş, «halk eğitimi genel müdürlüğü» nü, henüz bir kuruluş halinde olan Köy İşleri Bakanlığına devretmiştir. Oysaki 2287 sayılı kanun, eğitimin görevini tümüyle millî eğitim bakanlığına vermiş bulunmaktadır.

Ve bu yüzden halk eğitimi dâvasına gönül vermiş kurucular, halk eğitimi hizmetinden uzaklaştırılmış, verim düşürülmüştür. Halk eğitiminin verimli ve başarılı olması için birkaç öneride bulunacağız: Halk eğitimi genel müdürlüğü derhal Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmalıdır. Halkın eğitimini, maksatlarının ne olduğu dünyaca bilinen «barış gönüllüleri» gibi birtakım yabancı örgütlerden, kişilerden değil, kendi imkân, kendi plân ve program-kendi metot ve kendi örgüt ve uzmanlarımız yoluyla gerçekleştireceğimize inanmalıyız. Halk eğitim çalışmalarını, halkın ilk plânda duyduğu ihtiyacına cevap verecek biçimde ayarlamalıyız. Daha sonra gerçek ihtiyaçlarına cevap aramak yoluna gidilmelidir. Halk eğitimi çalışmalarında «Halk için-halkla birlikte» metodu bırakılmamalıdır. Halk eğitimi çalışmalarını özellikle köylere götürmelidir.

### **TARIM ÖĞRETİMİ**

Sayın milletvekilleri,

Nüfusumuzun % 80'i tarımla uğraşmaktadır. Bu 25 milyon insan demektir. 25 milyonu tarımcılık bakımından yetiştirecek 14 tarım okulumuz vardır. Bu sayının gülünçlüğüne bir örnek vererek göstermek istiyorum : 2 milyon nüfuslu İsrail'de lise seviyesinde 186 tarım okulu vardır. Bizde ise yüz yıl önce Ziraat Nezareti'nin ilk kuruluşundan bu yana ancak 14 okul açılabilmiştir. Bunun da ancak 3'ü lise 11'i ortaokul seviyesindedir. 1962-1963



ders yılında bu okullarda 1776 öğrenci okumaktaydı.

Bugün bir de ortaokullarda tarım dersi okutulmaktadır. Programa konduğu için, sırf yasak savma biçiminde, ehil olmıyan öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Tarım okullarının uzun yılların deney ve gözlemlerini de dikkate alarak, Millî Eğitim Bakanlığına bağlanması şarttır. Eğitim enstitülerinde bir tarım bölümü açılmalı, bu ders için öğretmen yetiştirilmelidir. Talim Terbiye kuruluna bir tarım uzmanı alınmalıdır. Uygulama bahçeleri şehir-köy ayırmadan her okul için ayrı ayrı, ya da ortak olarak kurulup işletilmelidir. Bu bahçeler okul kooperatifleri ya da döner sermaye yoluyla çalıştırılmalıdır.

İlkokul, bölge okulları, ilköğretmen okulu, imam-hatip okulu ve benzeri okulların programları tarım yönünden geliştirilmelidir.

### DİN ÖĞRETİMİ

Sayın milletvekilleri,

Türkiye İşçi Partisi, yurttaşın vicdanî dinî ve felsefî inanç ve mezhep hürriyetine içtenlikle saygılıdır ve herkesin de mutlaka saygı göstermesini istemekte, anayasanın 19 uncu maddesinde belirtilen «Kimse devletin sosyal, iktisadî, siyasî veya hukukî temel düzenini, kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya şahsî çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla, her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz» buyruğunu içtenlikte benimsemektedir.

Türkiye İşçi Partisi meclis grubu olarak : «Gericilikle mücadeleyi aslâ dinle mücadele şeklinde anlamıyoruz. Gericilikle dini birbirinden ayırmakta fayda umuyor, gericilerin dini geri düşüncelerine nasıl kalkan ettiklerini de halkoyuna duyurmak istiyoruz : 1946'dan sonra önce ilkokullara, sonra ortaokul ve öğretmen okullarına din dersleri kondu. Ardından İlâhiyat Fakültesi, İmam-Hatip okulları geliştirildi, İslâm enstitüleri açıldı, sayıları artırıldı. Gizli medreseler, hafız kursları, Arapça kursları, Kur'an kursları açıldı. «İlim Yayma Cemiyeti», «Dinseverler Cemiyeti», «İmam-Hatip Okulu Kurma Cemiyeti», «İmam-Hatip Okulunu Bitirenler Cemiyeti», ve daha birçok dernekler kuruldu ve hükûmetler tarafından desteklendi, desteklenmektedir. Türkiye'de açılan her türlü okul, dersane, dernek ilhamını Anayasadan alan «Türk Millî Eğitiminin Amaçları»nı benimsemek ve ona ulaşmak zorundadırlar.



## TRUMAN DOKTRİNİ VE ORTADOĞU

*Tanju Üner*

Dünyadaki birçok olaylar bugüne değin Türkiye'de emperyalist devletlerin görüş açısından ele alınmış, onların gözünden değerlendirilmiştir. 27 Mayıs'a değin sola karşı geniş bir baskı reimi kurmasını başarıyla becerebilmiş Türk egemen sınıfları tek kanatlı bir faşist demokrasi oyununu demokrasi adında Türk kamu oyuna yutturabilmiştir. Bugün kendimizi emperyalizmin dar çemberinden kurtarıp çevremizde — dünyada — dönen olan olayları, gelişimleri değerlendirmede mutlaka ABD'nin özel bir yeri olacaktır, dikkatli bir göz iyi işiten bir kulak ABD'nin bugün dünyadaki durumunu, çeşitli oyunlarını rahatça izleyebilir.

Marshall yardımı, Truman ve sonra Eisenhower doktrinleri ABD'nin çeşitli ülkelere girmek için uyguladığı yollardan yalnızca üçüdür. Marshall yardımıyla ikinci dünya savaşından sonra Batı Avrupa ülkelerine girilmiş, onların yığın durumlarından faydalanılarak ABD'ne bu ülkelerde ekonomik, politik ve askerî köprü başları tutulmuştur. Amerikan tarımının artık ürünleri tüm Batı Avrupada böylece ABD'ne yeni koloniler — mutlaka gerçek anlamdaki kolonilerden farklı olarak — kazandırmıştır.

Truman doktrininde özellikle Orta Doğuya egemen olunmaya çalışılmış bunda oldukça geniş başarı da kazanılmıştır. İngiliz emperyalizminin savaş sonrası boş bırakmaya mecbur olduğu Orta Doğu ABD'nin kısmen etkisi altına girmiştir. Özellikle Yunanistan ve Türkiye ABD'nin bu doktrin sonunda avladığı iki ülke olarak ortada görülmektedir.

Eisenhower doktrini Arap ülkelerinde başarı kazanamıyan Truman doktrininin tamamlayıcısı olarak düşünülmüş, Arap ülkeleri Truman'dan daha sonra bu doktrinle ABD'nin etkisi altına sokulmak istenmiştir. Bu doktrin başarı kazanamamış, uyanan, emperyalizmin ne olduğunu kavrayan Arap halkı, özellikle Birleşik Arap Cumhuriyetinde antikapitalist bir yola girerek bu doktrin başarı şansını sıfıra indirmiştir.

İkinci Dünya Savaşının bitiminde İngiliz emperyalizmi zayıf omuzlarına yüklediği Orta Doğudaki emperyalistlik görevini yürütemiyecek bir durumdaydı. Orta Doğunun verimli petrol yatakları artık yeni sahiplerini bekliyordu. İngilizler bu bölgelerde eski güçlerini yitirmişler, Amerikan emperyalistleriye yepyeni taze kuvvetlerle bu bölgelere yayılmaya başlamışlardı. Bu ya-



yılmaya paralel olarak Truman 1947 yılının Mart ayında Truman doktrinini açıkladı. Bu doktrine göre Başkan özgür ülkelere özgürlüklerini sürdürebilmeleri için yatırımlar yapacağını söylüyor, böylece bu ülkelerin insanların daha rahat koşullar altında yaşayacağını anlatıyordu. Bu gerçekte Amerikanın artık dünyada eski emperyalist ülkelerin yerini alacağını yeniden belirtmekten başka bir şey değildi. Savaştan yılın çıkmış kapitalist ülkelere başka Sovyetler Birliği de o süreye dek güçlkle kurmayı başardığı sanayisinin büyük bir bölümünü kaybetmişti. İnsan gücü olarakda ikinci dünya savaşından en zararlı çıkmış olan ülke oydu. İşte bu durumda bomboş duran tüm pazarlara Amerikan kapitali rahatça girebilir, kimse tarafından denetlenmeden girdiği ülkeleri baskısı altına alabilirdi. Doktrine Amerikan halkı gerekli ilgiyi göstermedi, bunda özellikle Yunanistana bu yoldan egemen olunmak istenmesinin büyük rolü vardı. Hitler ordularının çekildiği Yunanistana bu kez İngilizler girmişler, o süreye değin Alman faşizmiyle işbirliği yapan Yunan kapitalistlerini yeniden işbaşına getirmeye çalışıyorlardı — Yunan kapitalist kuvvetlerini faşist tutumlu kırılcılar temsil ediyorlardı — İngilizlerin Yunan halk kuvvetleriyle geniş ve kanlı mücadelesi Amerikan halkı tarafından nefretle karşılanıyor, Amerikan basını o süreler faşist kırılcı kuvvetlerden çok halk kuvvetlerini destekliyordu.

Truman doktrininden önce İngiliz Emperyalistleri yalnız başlarına İngiliz ve Amerikan tekellerinin Orta Doğudaki çıkarlarını koruyorlardı. Savaş sonrası zayıflayan İngiliz Emperyalizmi iki yıl içinde Filistin'de 328 milyon, Yunanistan'da ise 348 milyon dolar sarfetmişti. Ne Yunanistan'daki 8000 İngiliz askerinin çabaları, ve ne de 348 milyon dolar Yunan halk hareketini bastıramadı. İngilizlerin en modern silâhlarla donattıkları faşist kırılcı kuvvetler günden güne geriliyorlardı. Artık halk Yunanistan'da kendi kaderini kendi eline alıyordu.

Yunanistan'da E.A.M. adındaki halk kuvvetleri şu partilerden meydana geliyordu: Komünist Partisi, Çiftçi Partisi, Radikal Cumhuriyetçi Parti, Sosyalist Parti, Demokratik Birlik. Buloka dahil kuvvetler Alman işgali sırasında faşistlere karşı amansız bir savaş vermişler ve büyük halk kuvvetlerini arkalarına almışlardı. İngilizlerin kiral kuvvetlerine yönetimi verme çabaları suya düşünce şubat ayı sonunda İngiliz hükûmeti ABD hükûmetine Yunan halk hareketini yalnız başına bastırmaya gücünün yetmediğini bildirdi. ABD hükûmeti İngilizlerin bu teklifini olumlu karşıladı, Amerikalılar böylece İngiliz emperyalizminin başaramadığı işi üstüne aldılar.



Amerikanın Yunanistana sonra da Türkiye'ye girmesi yalnızca ekonomik sebeplerden olmamıştır. Türkiye ve Yunanistan Orta Doğunun askerî baskı altında tutulabilmesi için gerekli stratejik yere sahiptir. Yunanistanın sosyallizme kayması Doğu Akdeniz'de Amerikan çıkarlarının yerle bir olması ve özellikle Türkiye İran'a, oradan da Pakistan'a doğru uzanan bir köprübaşı olarak Sovyetler Birliğini aşağıdan kucaklamaktadır. Böylece bu iki ülkenin önemini şu noktalarda toplamak mümkündür :

1. Yunanistan ve Türkiye Orta Doğu'nun petrol kaynaklarını denetleyici stratejik bir yere sahiptir.
2. Bu iki ülke Sovyetler Birliği'ni alttan kucaklamaktadır, çıkacak bir savaşta ABD rahatça Sovyetler Birliğini aşağıdan vurabilecektir.
3. İran ve daha sonra Uzak Doğu'ya uzanan kuşak bu iki ülkenin köprülüğüyle kesiksiz devam etmektedir. Tüm bunlara Akdenizin stratejik durumu v.b. eklenebilir.

Amerika'nın Yunanistan'a, işbirlikçilerine yardım etmek için girmesiyle birlikte Yunanistan bir tutsaklar kampına çevrildi. Amerikan firmaları Yunanistana çekirgeler gibi üşüştüler. Ülkenin tüm teknik işlerini de Amerikan firmaları üstlerine aldılar. International Telephone ve Telegraph tüm telefon işlerini üstüne aldı. Trans World Airlines havayollarını yönetmeye başladı. Ulen Co. Atina ve Pire'nin su dağıtımını düzenlemeye başladı. Cooper Construction Co. Çeşitli yapı ve baraj işleriyle uğraşıyordu, bu firma aynı zamanda ülkenin madenlerine de el attı. American Tobacco Co. ülkenin en önemli ürünlerinden olan tütünün işlenmesini ve ihracını üstüne aldı. Böylece Amerikan kapitalisti Yunanistan ekonomisine egemen oldu. Amerikan kapitalistlerinin bu ülkeye girmesiyle birlikte Yunanistan işçi sınıfının durumu da diğer sömürgelerdeki duruma denk bir duruma düşmüştür. Ücretlerin sürekli olarak aynı kalmasına rağmen yaşamın pahalılığı 1945 ile 1949 arası yüzde 1300 artmıştı. Sendikalar yasaklandı, onların yerine Amerikan sendika bürokratlarıyla işbirliği yapan savaşta Hitler'le birlikte çalışmış olan kişilerin yarattığı Faşist bir işçi cephesi yaratıldı. Amerikalılar ülkeye girer girmez komünist partisi yasaklandı ve Sovyetler Birliği'ne karşı şiddetli bir propaganda başladı. — ABD girdiği her ülkede bol paralarla geniş bir antisovyet propagandası yürütür, o ülkelerin halklarına bu çok incelikle ve ülkenin yapısına uydurulmaya çalışılarak verilir. Yunanistan gibi kati işgal edilmiş ülkelerde bu incelikle değil gayet açıkça yapılmıştır. —

Amerikalılar Yunanistan hükûmetine istedikleri kişileri getirmekte hiç



güçlük çekmediler, ülkenin her yanına kendi adamlarını yaydılar. Amerikanın bu ülkelerdeki işlerini yürüten Dwight Griswold ve Henry Grady Yunanistanın gerçek yöneticileri olarak tanındılar. Yunan halk hareketine karışmış bilinçli bir çok işçinin ölüme tusak edilmesinde bu kişilerin büyük rolleri oldu. Amerikan generali Van Fleet Yunan kara kuvvetlerinin başına getirildi, Yunan ordusunun strateji ve taktiğini hemen hemen yalnız başına o çiziyordu.

Tüm bunlar Yunan faşizmine çabuk bir zafer kazandıramadı, partizanlar dışardan hiçbir yardım almadan Truman doktrininin açıklanmasından iki yıl sonraya değin savaşlarını sürdürdüler, ancak 1949 yılında askerî olarak yenilgiye uğradılar. Bu yenilgi savaşın şeklini değiştirdi artık askerî olarak çarpışılmayacaktı. 1947'den 1949'a değin Amerikan hükûmeti Yunanistan halk hareketini bastırmak için 797 milyon dolar harcamıştır, bu paraya önceleri İngilizlerin harcadığı para dahil değildir.

Yunanistanla yetinmeyen Amerikan emperyalizmi yüzünü bu kez İsrail'e döndürdü. İsrail halkının Filistin'deki kurtuluş savaşı sırasında orada da Yunanistandaki yöntemlerle köprübaşı tutulabilirdi. Durum gene aynıydı, İngiliz emperyalizmi Filistinden savaş sonrası çekilmek zorunda kalmıştı, bu boşluğu Amerikanın doldurması gerekti. Amerikanın Yunan halkına karşı olan barbarca tutumu Yahudi halkına karşı aynı olmadı, bunda büyük Amerikan kapitalistlerinin çoğunun Yahudi olması, ikinci savaşta Alman faşizminin büyük darbesini yemiş olan Yahudi halkına karşı Amerikan halkının aşırı sempati duyması büyük rol oynadı. Faşizm Yahudi halkı arasında henüz yeteri denli kuvvetli değildi, bunda Sovyetler Birliği'nin Yahudilerin millî kurtuluş hareketine Birleşmiş Milletler'de yardım etmesinin büyük rolü olmuştur.

Amerikan Yahudileri yüzlerce milyon dolar İsrail'e yardım ettiler. Bu paralar İsrail'in iktisadî kalkınması için gerekli yerlerden çok Wall Street'in durumunu İsrail'de kuvvetlendirmeye yaramıştır. İsrail halkının büyük bir bölümü sosyalizmi ve bağlantısız kalkınmayı kabul ediyordu, ama Amerika'dan gelen bu paralar İsrail'in içindeki kapitalistlerin durumunu gün geçtikçe kuvvetlendiriyordu. Amerikan kapitalinin İsrail'e akmasına karşılık İsrail hükûmeti de Amerikalılara döviz ve vergi kolaylıkları sağladı. Böylece İsrail parasının değeri düşmeye başladı.

İsrail'in sınırları sürekli olarak sınır olaylarına sahne olmaktadır. Bu ülke Arap ülkelerinin iktisadî ablukası altında yaşamak zorundadır. İsrail Arap komşularının haklarını her an çiğniyen kapitalistler tarafından yönetildikçe ve İsrail'in çevresindeki birtakım Arap devletleri halâ feodal düzenle



yönetildikçe bu sınır olaylarının sonu gelmiyecektir. ABD İsrail ve Arap ülkelerinin bu durumundan sürekli olarak yararlanmaya çalışmaktadır. İsrail'in sosyalistler tarafından yönetilmesi böylece Amerikanın Orta Doğu'da köprübaşısı olmaktan kurtulması, Arap ülkeleriyle anlaşması ABD'nin çıkarlarına aykırıdır. ABD Akdenizin doğusunda bu ülkeleri birbirlerine karşı kışkırtarak sonra kâh bir yanı kâh öteki yanı tutar görünerek petrol v.b. çıkarlarını koruyabilmektedir. Truman doktrininden sonra da Eisenhower-Dulles doktriniyle Arap yarımadasında geçerli bir başarı sağlayamıyan ABD şimdi de yeni bir şekilde sahneye çıkmaya çalışmaktadır. Özellikle Türkiye'nin dikkat etmesi gereken bu yeni oyunda öncü Suudi Arabistan gibi görünmektedir. Suudi Arabistan İslâm ülkelerinin «İslâm Paktı» adında bir paktta toplanmasını teklif etmekte ve İslâm ülkelerinin böylece yabancı ideolojilere daha kuvvetle karşı koyabileceğini söylemektedir. Bu pakt teklifinin arkasında büyük petrol tröstlerinin çıkarları, dolayısıyla ABD yatmaktadır. Yabancı ideolojilerden çıkan anlam da ortadadır: Arap ülkelerinin bir bölümünün antiemperyalist tutumu ABD'ni bezdirmiştir. Orta Doğu'daki antiemperyalist kuvvetler büyüyüp kuvvetlenebilirler ve çevrelerine sıçrıyabilirler. Bu İslâm paktı çümbüşü halkın soyulmasını gözlerden uzak tutmak için karşımıza çıkan çeşitli oyunların en yenisidir.

## ÖLÜM OLMAK YA DA ÖLÜ OLMAK

*Cengiz Tuncer*

«BİZ şeytanın işini yaptık» diyor Oppenheimer. Kimdi bunu diyen Oppenheimer? Çağımızın en ilgi çekici beyinlerinden biri, Atom Bombasının babası. İkinci Dünya Savaşında zaferi Oppenheimer'e borçlu olduğunu bilen Amerika, Oppenheimer'i zaferden dokuz yıl sonra «hain»lik kuşkusu ile soruşturma kurulunun önüne çıkardı. Hiroşima ve Nagazaki'de yüz bin kişiyi bir anda öldüren atom bombasını yaratan adamın soruşturma kurulu önüne çıkmasının nedeni, «Bir anda daha çok insanı öldürme olanağını» sağlayacak bir projeye, H. Bombası projesine gönülden katılmamaktı.

**KIRKALTI**



ŞEHİR Tiyatrosunda Oppenheimer'in soruşturma kurulu önündeki günlerini anlatan bir belgesel oyun oynanıyor. Oppenheimer Olayı adlı bu oyun çağımızın en önemli konularını düşünme fırsatını veriyor insana. Bilginler, yöneticiler ve halk arasındaki ilişkiler üstüne, Bilimin erdemliği üstüne düşünme fırsatını veriyor..

YALNIZ Oppenheimer midir, şeytanın işini yapan? Çağımızda bir çeşit tutku bu «şeytanın işini yapmak». O kadar çok insan «şeytanın işini yapmak» için öylesine gönüllü ki, şeytanın işsiz kaldığı bile söylenebilir. Bu tutku, «şeytanın işini yapmak» tutkusu bunca yaygın olmasaydı Oppenheimer'i «bir anda daha çok insanı öldürme olanağını getiren H. Bombasına niçin gönülden katılmadığı» için değil de «niçin Nagazaki ve Hiroşima?» diye suçlamak gerekirdi. Oppenheimer'in kişiliğindeki, olayın gerçek bünyesindeki dram budur aslında. Dosyayı Amerikan devletinin arşivinden oyun sahnesine çıkaranlar bu dramı, Oppenheimer'in içindeki bu dramı da aydınlığa kavuşturuyorlar.

SAVCI Robb, Atom Bombasını yapan patlatılması gereken yüksekliği sağlık veren, teknik olarak en uygun hedefleri seçen Oppenheimer'e atom bombasından ötürü vicdan azabı duyduğunu söylediği zaman «Bu Manyaklık değil midir?» sorusunu soruyor. Oppenheimer'in soruya verdiği karşılık şudur: «Bu; biz fizikçilerin yıllardır içinde yaşadığımız bir manyaklık.» Sonra âdeta kendi kendine Atom Bombasını niçin yarattığını açıklıyor : Almanların Atom Bombasını kullanmasını engellemek için...

### SADİZM

HERHALDE yeryüzüne gelmiş bilginlerin en bahtsızları çağımızda yaşayanlardır diye düşünüyor insan. Doğa'nın sırlarını, atomun ve sonsuzluğun sırlarını insana yararlı olmak için araştıran bilginler. Bu araştırmalarının sonuçları daima «bir anda daha çok insan öldürmek» için kullanılan çağımızın bilginleri.. Oppenheimer'lar...

ÖLDÜRME sadizmi çağımızda en yüksek krizini geçiriyor. Bilimin yardımıyla bir anda bir kişiyi öldürmek olanağından bir anda bin kişiyi, milyon kişi öldürme olanağına.. Milyon kişiyi öldürmekten bir anda herkesi ve her şeyi öldürme olanağına yükselen korkunç bir grafik çiziyor bu sadizm. Bu bir intihardır. İnsan beyninin düşünebileceği en manyak intihar.

DÜŞMANIMI ve kendimi öldürmek... Düşmanımın beni ve kendini öldürmesi... İki arasında fark hiçbir zaman işe yaramıyacak, içinde çırpın-



duğumuz korkunç isteriye bir an bile engel olmayacak kadar küçük, küçücük. kendi kendine karşı kurtarabilecek.. Çünkü, hemen herkesin «şeytanın işini yaptığı» bir dünyada, insana «şeytanın işini yapmağı» istemediği için hesap soruluyor.. Bu noktada Oppenheimer'in dramı, dünyamızın bilginlere ihtiyacı olmadığını ortaya koyuyor sanki... Ve sanki «yeniden hayata gelseydim, ya tenekeçi, ya da işportacı olurdum» diyen Einstein haklıdır..

VE SANKİ dünyamızın «bir anda daha çok insanı öldürme olanağını sağlayacak» bilginlerden çok tenekeçi ve işportacılara ihtiyacı vardır... Bu ayrıntı nedir : Düşmanımın önce ölüm, düşmanımın sonra ölü olmak. Ölüm olmakla ölü olmak arasındaki kaçınılmaz kovalamacanın süresi saniyelerin sınırını bile aşamıyorken...

16 Temmuz 1945'te. Kırk bir yaşındaki Oppenheimer, kendi eseri olan Atom Bombası patladığı sırada şu mısraı mırıldanıyormuş. Baghavad Gita'nın şu mısraını :

«BEN ÖLÜM OLDUM, DÜNYALARI TİTRETİYORUM.»

Atom Bombası, Hidrojen Bombası derken bütün insanlık için ölüm olmağa, üstünde yaşadıkları dünyanın azraili olmağa zorlanan birkaç bilgin. İnsanlık tarihinin en güzel, en büyük beyinleri, insanlığın azraili olmağa, ölüm olmağa zorlanıyor... Ve bilimin ölüm haline getirilmekte olduğunu 1945'te bir mısra halinde mırıldanan Oppenheimer'in insanlığın azraili olmağı reddettiği için suçlanması... Horlanışı...

SORUŞTURMA sırasında bir başka bilgin Oppenheimer'in 1945'te bilginleri H. Bombası için teşvik etmesinin 1949'da Amerikanın H. Bombasına sahip olmasını sağlayacağını ileri sürüyor.

SAVCI bu yargıya büyük bir arzu ile sarılıyor. Bir bilgini suçlamak, ezmek, yoketmek, yenmek için sağlam bir dayanak bulduğunu sanıyor. Oppenheimer bocalıyor. Bir bilgine yakışmayacak kadar çocukça sözler ediyor. Kaçmak yerine, yakalanmağı, suçsuzluk yerine suçlanması ister gibi sözler ediyor. Sanki Atom Bombasını yapmış olmanın ağırlığından «H. Bombasına» hayır demiş olmanın suçluluğu ile kurtulmak ister gibi.. 1949'da bilimin H. Bombasını yaratmasını engellemiş olma suçluluğuna, yüce bir erdem gibi sığınıyor sanki..

GERÇEKTEN de onu kurtarabilecek başka bir dayanak yok. Tabii



## ATAC KİTABEVİ YAYINLARI

### TÜRK VE DÜNYA

#### HİKÂYECİLERİ

KIRMIZI YAPRAKLAR — William Faulkner - Çev. Ü. Tamer - 2 Lira

KORKUNUN PARMAKLARI — Muzaffer Buyrukçu - 2 Lira

ALIN TERİ — Jack London

Çev: Selma Kurdakul - 2 Lira

(İkinci baskı hazırlanıyor)

SUSUZ YAZ — Necati Cumalı

(Tükenmiştir)

ÇAĞDAŞ ALMAN HİKÂYESİ

Antoloji — Haz: Kâmuran Sıpal - 4 Lira

DİNAMİT — B. Traven

Çev: Adalet Cimcoz - 3 Lira

DÜNYADA HARP VARDI — Orhan Kemal

2 Lira

BİR DELİNİN NOTLARI — Gogol

Çev: M. Özgül - 3 Lira

ELBİSECİLER ÇARŞISI — Kâmuran Sıpal - 2 Lira

(Sait Faik Armağanı)

DUVAR — Jean Paul Sartre

Çev: V. Üretürk - 2 Lira

(İkinci baskı)

KARDEŞLER — James Joyce -

Çev: Güçlü Yücel - 3 Lira

### TÜRK ve DÜNYA ŞAİRLERİ

ÇİVİ YAZISI — İlhan Berk - 2 Lira

MEMLEKET ÖZLEMİ — Langston Huges

Çev: Necati Cumalı - 2 Lira

İNGİLİZ - AMERİKAN ŞİİRİ (Antoloji)

Haz: Bilge Umar - 2 Lira

SPLEEN DE PARİS — Paris Sıkıntısı

Charles Baudelaire - Çev: Tahsin Yücel - 3 Lira

BEN SANA MECBURUM — Attilâ İlhan - 3 Lira

(İkinci baskı)

BELÂ ÇİÇEĞİ — Attilâ İlhan - 3 Lira

KAPALI MUTLULUK — Coşkun Zengin - 2 Lira

(Dünya şiirlerinden çeviriler)

YAZ DÖNEMİ — Behçet Necatigil - 2 Lira

(Türk Dil Kurumu Armağanı)

NİCE KAYGILARDAN SONRA —

Şükran Kurdakul - 2 Lira

KAVEL — Hasan Hüseyin - 2 Lira

(Yeditepe Şiir Armağanı)

TOPLUM İÇİN ŞİİRLER — Haz. Ş. Kurdakul - Ömür Candaş - 5 Lira

### ELEŞTİRİCİ, İNCELEME

DOĞU - BATI — Melih Cevdet Anday

3 Lira

GÜNLERİN GETİRDİĞİ - GÜNLERİN

GÖTÜRDÜĞÜ — Asım Bezirci - 4 Lira

MAVİ VE KARA — Sabahattin Eyüboğlu

- 3 Lira

(Ataç Eleştiri Armağanı)

BİR AÇIDAN — Mehmet Seyda - 2 Lira

(Goethe, Stendhal, Balzac, Zola, Çekhov

üstüne incelemeler)

İNSANIN YARGILANMASI — P. Henri

Simon - Çev: P. Caporal - İ. Denker - 3 Lira

(Malraux, Sartre, Camus, Exupéry üstüne

inceleme)

ÇOK KAPILI ODA — Asım Bezirci

3 Lira

### TIYATRO DİZİSİ

YANLIŞLIK — Albert Camus

Çev: Ferid Edgü - 2 Lira

(İkinci baskı)

SAYGILI YOSMA — Jean Paul Sartre

Çev: Orhan Veli anık - 2 Lira

(İkinci baskı)

GERGEDAN — E. Ionesco

Çev: Fikret Adil - 3 Lira

SİNEKLER — Jean Paul Sartre

Çev: Tahsin Yücel - 3 Lira

KOMEDİ SANATI — A. Seyler

Çev: Suat Taşer - 3 Lira

KRAL ÖLÜYOR — E. Ionesco

Çev: Fikret Adil - 2 Lira

JACK'YA DA BOYUN EĞME — E. Ionesco - Çev: İ. Denker P. Caporal - 2 Lira

DOĞRULAR — Albert Camus

Çev: Ferid Edgü - 3 Lira

ŞEYTAN ve YÜCE TANRI — Jean Paul Sartre - Çev: Eray Canberk - 5 Lira

FİZİKÇİLER — F. Dürrenmatt

Çev: Zahide Gökberk - 3 Lira

### ÇEŞİTLİ KONULAR

SİYASET ÇARKI — Jean Paul Sartre

Çev: Güzin Sayar - 3 Lira

MİLENA'YA MEKTUPLAR — Franz

Kafka - Çev: Adalet Cimcoz - 6 Lira

(Türk Dil Kurumu Armağanı)

YENİ NİMETLER — André Gide

Çev: V. Üretürk - 2 Lira



## ATAÇ KİTABEVİ YAYINLARI

### ROMAN

DİRİLEN ŞEHİR — Jules Romain

Çev: S. Eyüboğlu — 2 Lira

DÜŞÜŞ — Albert Camus

Çev: Ferit Edgü — 3 Lira

BULANTI — Jean Paul Sartre

Çev: Selâhattin Hilav — 6 Lira

(İkinci Baskı)

MÜTHİŞ ÇOCUKLAR — Jean Cocteau

Çev: V. Üretürk — 2 Lira

HAYDARI KAMPI — Themis Kornaros

Çev: Nevzat Hatko — 5 Lira

KALPAKLILAR — Samim Kocagöz

DOLUDİZGİN — Samim Kocagöz

Her cilt 7,5 Lira

ÖLEN ADAM — D. H. Lawrence

Çev: Bilge Karasu — 2 Lira

(Türk Dil Kurumu Armağanı)

KURTLAR SOFRASI — Attilâ İlhan

2 Cilt. Her cilt 7,5 Lira

ALEKSİ ZORBA — N. Kazancakis

Çev: Ahmet Angın — 7,5 Lira

DÂVA — Franz Kafka

Çev: Kâmurân Şipal — 7,5 Lira

ARSLAN ASKER ŞVAYK — J. Hašek

Çev: Ayşegül Günkut — 6 Lira

BİR KARIŞ TOPRAK — Samim Kocagöz

5 Lira

(Resimliyen: İ. Balaban)

KATILA KATILA GÜLEN KALİMKOS

K. Kandaş — 3 Lira

DEĞİŞİM — Franz Kafka - 3 Lira

YERALTINDA YAŞAYAN ADAM —

Richard Wright - 3 Lira

İVAN DENİSSOVIÇ'İN BİR GÜNÜ —

A. Soljnitsin - Çev.: Niyazi Dalyancı - 4 Lira

SAAT ALTIDA GEL — Celâlettin Çetin

4 Lira

### FELSEFE KİTAPLARI —

#### DENEMELER

FELSEFE TARİHİ SÖZLÜĞÜ

Hatemi Senih — 2 Lira

SISYPHE EFSANESİ — Albert Camus

Çev: T. Yücel — 4 Lira

VOLTAIRE — A. Cresson

Çev: Suat Erginer — 2 Lira

TERSİ VE YÜZÜ — Albert Camus

Çev: T. Yücel — 3 Lira

PSİKANALİZ AÇISINDAN EDEBİYAT —

Freud Jung Adler

Çev: Selâhattin Hilav — 3 Lira

RÜYA YORUM METODU — Freud

Çev: Ayşegül Günkut — 2 Lira

VAROLUŞÇUNUN BUNALIMI — Bertrand

Russell — Çev: Türkân Araz — 2 Lira

VAROLUŞÇULUK - MATERYALİZM VE

DEVİRİM — Jean Paul Sartre

Çev: Emin Türk Eliçin — 3 Lira

(İkinci baskı)

DENEMELER — Bertrand Russell — Çev:

Çev: Türkân Araz — 3 Lira

TRAGEDYA'nın DOĞUŞU —

F. Nietzsche — Çev: İ. Zeki Eyüpoğlu —

4 Lira

#### TOPLUM BİLİM DİZİSİ

YAHUDİLİK SORUNU — Jean Paul Sartre

Çev: E. T. Eliçin — 3 Lira

İNSANLIĞIN GELECEĞİ — Bertrand Russell

Çev: Memduh Balaban — 2 Lira

TAŞ ÇATLASA — Yaşar Kemal — 3 Lira

İKTİSADİ BUHRAN VE MONOPOLLER —

Derliyen: Şerif Hulûsi — 4 Lira

EKONOMİ POLİTİK — Oskar Lange

Çev: Muvaffak Şeref — 4 Lira

KÜBA ve KÜBA PLÂNLAMASI — Charles

Bettelheim — Çev: Şerif Hulûsi — 4 Lira

KONGO KURTULUŞ SAVAŞI

Dr. Topuzoğlu — 3 Lira

DÜNYA TARİHİNE BAKIŞLAR —

Pandit Nehru - 4 Lira

OSKAR LANGE —

Ekonomi Politik - 2. 4 Lira

1 — Yayınlarımızdan satış fiyatları ile 60 liralık kitap sipariş eden okurlar EYLEM'e bir yıllık, 30 liralık kitap sipariş eden okurlar altı aylık abone kaydedilir. Posta ücretleri tarafımızdan ödenerek, kitaplar taahhütlü olarak gönderilir. ÖDEMELİ SİPARİŞ KABUL EDİLMEZ. KİTAP ADLARI İLE BİRLİKTE ÜCRETİN POSTALANMASI GEREKİR.

2 — Abone indiriminden yararlanmak istemiyen okurlara 15 liradan yukarı siparişlerine % 20 indirim yapılır. ÖDEMELİ SİPARİŞ KABUL EDİLMEZ. KİTAP ADLARI İLE BİRLİKTE ÜCRETİN POSTALANMASI GEREKİR.